

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA MATEMATIKY, FYZIKY A TECHNICKÉ VÝCHOVY

VYUŽITÍ TEXTILU V ČINNOSTECH MATEŘSKÉ ŠKOLY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Mgr. Jana Matoušková

Předškolní a mimoškolní pedagogika, obor Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Jarmila Honzíková, Ph. D.

Plzeň, 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 1. června 2017

.....
vlastnoruční podpis

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Doc. PaedDr. Jarmile Honzíkovej, Ph. D. za spolupráci, velkou trpělivost a za věcné připomínky, které mi v průběhu zpracování bakalářské práce poskytovala. Zároveň bych chtěla poděkovat svému příteli Josefovi, který mi byl po celou dobu studia velkou oporou.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 HISTORIE TEXTILNÍHO VLÁKNA	7
1. 1 Starověký Egypt	7
1. 2 Starověká Evropa.....	7
1. 3 Středověk	7
1. 4 Novověk	8
1. 5 Průmyslová revoluce	8
1. 6 Moderní doba.....	8
1. 7 Textilní vlákna v českých zemích	9
2 TEXTILNÍ VLÁKNO	11
2. 1 Vlna	11
2. 2 Hedvábí.....	12
2. 3 Bavlina.....	12
2. 4 Len	13
2. 5 Juta.....	13
3 TEXTILNÍ TECHNIKY.....	14
3. 1 Šití a vyšívání	14
3. 2 Nitěné paprsky – vyšívání na čtvrtku	17
3. 3 Háčkování a splétání.....	18
3. 4 Tkaní.....	22
3. 5 Drhání	26
3. 6 Batika.....	29
4 PRACOVNÍ NÁMĚTY PRO PRÁCI S TEXTILEM V MŠ	34
4. 1 Pracovní námět - Babí léto	34
4. 2 Pracovní námět - Tiskátka	36
4. 3 Pracovní námět - Drak.....	39
4. 4 Pracovní námět - Bacil Cecil.....	42
4. 5 Pracovní námět – Anděl	45
4. 6 Pracovní námět - Šála.....	48
4. 7 Pracovní námět - Sněhulák	50
4. 8 Pracovní námět - Kosí bratři.....	53
4. 9 Pracovní námět - Sněženka	56
4. 10 Pracovní námět – Beránek.....	58
4. 11 Pracovní námět – Velikonoční vajíčko.....	61
4. 12 Pracovní námět – Náramek.....	63
4. 13 Pracovní námět – Květ	66
ZÁVĚR.....	69
SEZNAM LITERATURY.....	71

ÚVOD

Textil je materiál, který je s člověkem spjatý po staletí. Provází ho po celý jeho život. Od narození, kdy se miminko zavine do zavinovačky, až po smrt, kdy je člověk oblečen podle dané kulturní tradice. V naší kultuře se s člověkem, který je oděn do černého slavnostního šatu, loučíme rovněž v černém oděvu. Další mimořádnou tradiční událostí je svatba. Žena, nevěsta, je převážně zahalena do bílé barvy a materiálů jako jsou krajka, satén, tyl nebo šifon.

Textil člověka provází na každém kroku, ať už se jedná o slavnostní a výjimečné události, nebo jde o běžné činnosti, kdy na sebe oblékáme například pracovní oděv, uniformy, obleky, slavnostní šaty nebo sportovní oblečení. V tomto případě mluvíme o praktické a reprezentativní funkci materiálu.

Rozdílný materiál bude mít jistě oblečení hasiče, cyklisty, astronauta, prezidenta nebo letušky. Vždy záleží na tom, jaký účel má materiál splňovat. Zda nás má chránit před nepřízní počasí, nebo zda má funkci reprezentativní či sociální.

Textilní materiály se nevyužívají pouze v oděvním průmyslu, ale setkáme se s nimi v řadě dalších odvětví jako je užité umění, interiérový design, sport a řada dalších míst, kde se využívá textilu pro výrobu sítí, plachet, padáků, stanů, vzduchových balónů, atd. Textil je všude kolem nás a má nejrůznější podobu z hlediska materiálů, funkce a jeho použití.

Proto se stal textil tématem této bakalářské práce. Děti by se na základě vybraných námětů a povídaní si o textilu měly seznámit s různými textilními vlákny, technikami a jejich postupy. Pochopit jakým složitým procesem prochází např. výroba lnu, bavlny nebo hedvábí. Vědět, které rostliny a živočichové se za tímto účelem pěstují a chovají. Získat díky znalostem vztah k textiliím i samotným zvířatům a rostlinám. Tato práce si kladla za úkol naučit děti nakládat s textilem, aby si udržel co nejdéle svoji funkci a vzhled, naučit je neplýtvat materiálem a ukázat jim, jak si díky textiliím můžeme ozdobit interiér, sebe, nebo dokonce exteriér. Můžeme naučit děti vnímat skrze textil svět v barvách, materiálech, kontrastech a dekorech. V neposlední řadě jim předat tradice v podobě textilních technik, které s sebou nesou píli, vytrvalost, soustředěnost, originalitu a probouzí v každém z nás tvůrčí činnost.

1 HISTORIE TEXTILNÍHO VLÁKNA

Počátky zpracování a využívání rostlinných vláken sahají hluboko do historie. Již v mladší době kamenné můžeme sledovat, jaký vliv mělo pěstování rostlin na styl oblékání. Zvířecí kožešiny, kterých doposud člověk lovec využíval k zahalení svého těla, později vyměnil za tkané látky, které získával z rostlinných vláken lnu a konopí.

První tkaniny vznikaly na svislém stavu, kdy se na větev stromu svísele přivázaly osnovní nitě, které se u země zatížily kameny. (Skarlantová, Vechová, 2005)

1. 1 Starověký Egypt

Mezi přírodní materiály, které se využívaly ve starověkém Egyptě, patří zejména len, který dokázali pěstovat už Sumerové v oblasti Mezopotámie. Dalším materiálem, který poskytovala příroda, bylo konopí a ovčí vlna. Bavlna se sem dostala až mnohem později asi okolo 2. století před naším letopočtem z Indie. (Skarlantová, Vechová, 2005)

1. 2 Starověká Evropa

Evropa se vyznačovala množstvím textilních technik, které provázely život tehdejších žen všech společenských vrstev. To platilo až do 19. století, zejména pak na venkově. Díky textilním činnostem se žena vyznačovala vlastnostmi, jako jsou píle, trpělivost, manuální zručnost a pečlivost. (Skarlantová, Vechová, 2005)

1. 3 Středověk

V období středověku byl rovněž jako základní materiál pro výrobu pláten používán len. Jeho zpracování bylo velice náročné. Len se musel nejprve vypěstovat na poli, poté vytrhat, srovnat do střežovitých řad. Díky tomuto způsobu srovnání došlo vlivem větru k porušení povrchové části lodyhy. *Poté se len zpracovával třením: dřevěné části lodyhy se přelámaly, drtily a lněné vlákno se tím oddělilo od dřeviny. Zpřetrhaný vláknitý odpad, koudel, zpracovávali další*

řemeslníci – koudelníci. (Skarlantová, Vechová, 2005, s. 25) Poslední fází před samotným tkaním bylo valchování, kde se oddělovala dlouhá vlákna od krátkých. Pak už nic nebránilo ručnímu spřádání vlákna v přízi, které se procesem ručního tkalcovského stavu měnilo na plátěnou tkaninu. Tkanina se ještě pro docílení určité barvy musela bělit nebo barvit.

1. 4 Novověk

Období novověku je bohaté jak na zpracování přírodních, tak živočišných vláken. Rozvíjí se manufakturní výroba, zejména hedvábnictví v Itálii. Začínají se uplatňovat složitější stříhy a kladou se větší nároky na textilie. Objevují se složité dekory, vzory, barvy nejen na oděvech, ale i v čalounictví, na tapiseriích či tapetách.

1. 5 Průmyslová revoluce

Již v 18. století lidé prokázali svoji vynalézavost. *V roce 1767 byl vynalezen stroj, který mechanicky vytahoval bavlněná vlákna a navíjel je současně na sérii až 80 cívek.* (Skarlantová, Vechová, 2005, s 31)

I vynález parního stroje způsobil rozmach textilek po celém světě. Textilní průmysl už nebyl závislý na vodních tocích a stal se tak cenově dostupný všem společenským vrstvám díky výrobě ve velkém. To s sebou ovšem nese ztrátu originality.

1. 6 Moderní doba

Dnešní doba, která je bohatá na množství moderních materiálů a průmyslových velkovýroben, dovoluje snížit cenu textilního artiklu natolik, že si jej může pořídit prakticky každý. Naopak kvalitní materiály z přírodních a živočišných vláken, kterých se využívá v oděvním odvětví, stoupají na ceně vzhledem ke své originalitě spojené převážně s ruční výrobou. Výjimku ovšem tvoří bambusové vlákno, které je přírodní a jeho cena je nám dostupná

Bambusové vlákno se tak dá považovat za moderní přírodní vlákno 21. století, neboť bambus roste kdekoli na světě. Dokáže odolat extrémním podmínkám jako je velké sucho nebo naopak vlhko. Bambus má i vynikající

vlastnosti jako je pevnost, pružnost, rychlý růst a řadu dalších vlastností, které jsou důležité z ekologického hlediska.

Bambusové vlákno začali lidé využívat pro textilní zpracování, neboť je silné, přirozeně antistatické, antibakteriální, skvěle absorbuje pot a velmi dobře se splétá. Lze ho použít samostatně nebo v kombinaci s jinými vlákny jako je bavlna, konopí nebo hedvábí.

Tkanina z něj vyrobená se nemačká, je příjemná na dotek a lesklá podobně jako kašmír a hedvábí. Dále dokáže absorbovat vlhkost, je vzdušná a vhodná pro lidi s citlivou nebo alergenní pokožkou a zároveň nás chrání před UV paprsky.

Za několik let můžeme očekávat, že bambusové vlákno vytlačí z trhu bavlnu, nejen kvůli svým skvělým vlastnostem, ale také vzhledem k ekologické nenáročnosti na pěstování.

1. 7 Textilní vlákna v českých zemích

V minulém a tomto století se v českých zemích užívalo především těchto materiálů - vlna, len, konopí, bavlna a přírodní hedvábí.

Vlna byla považována za nejstarší přadný materiál, který se v Čechách vyskytoval již v době Velkomoravské říše. Chov ovcí pro vlnu byl v minulém století na našem území značně rozšířen. Např. v roce 1830 se zde chovalo okolo 2 000 000 ovcí, ale už ke konci století jejich počet klesl na polovinu. (Staňková, Baran, 2008)

Kromě vlny má své nezastupitelné místo v českých dějinách rostlinné vlákno, a to zejména len, který měl u nás velkou tradici již od 10. století. Len sloužil také jako platidlo.

Ve středověku a hlavně v 17. a 18. století jsme se stali velmocí ve výrobě lněných materiálů. Důkazem toho jsou města, která získala jména podle toho, že se zde pěstoval len. Jsou jimi např. obce Lnáře a Lniště.

Další rostlinné vlákno, které se u nás v minulosti pěstovalo, je konopí. Dokazují to nejen vykopávky, ale i místní názvy jako je osada na Konopnici nebo hrad Konopiště, kde se konopí pěstovalo. V současné době se pěstování konopí, až na drobné výjimky, z českého území vytratilo.

Bavlna, která má své místo původu zjevně v Indii nebo arabských zemích, k nám do Čech byla dovážena obchodníky už ve 14. století v podobě příze a později jako surovina k strojnímu předení. (Staňková, Baran, 2008)

Všechna tato vlákna, která se spřádají, vytvářejí nepřeborné množství přízí, vln, bavlnek, látek, které dosahují odlišných vlastností, barev a dekorů na našem trhu.

V současné době není problém objednat si látky z různých koutů světa. To přináší prostor pro lidi, kteří si nechtějí kupovat „průmyslové“ textilní zboží, ale sami usedají k šicím strojům, k pletacím jehlicím a háčkům ve svých domovech, aniž by byli profesionálními módními návrháři. Jsou to lidé, kteří svůj volný čas věnují technice šití, háčkování, vyšívání, paličkování, pletení či drhání.

Co tyto lidi vede k textilním technikám? Snad touha kreativně se projevit, vytvořit dekorativní předmět či oděv podle svých představ. Snad radost z vytvořeného výrobku nebo klid, který s sebou přináší soustředění se na textilní činnost. Nebo je to snaha o zachování tradice textilních technik, které nás naučily naše maminky a babičky a které jsou součástí našeho kulturního dědictví. Takovým příkladem jsou např. kroje, které jsou ručně šité a vyšívány. Každý kroj, stejně tak i háčkované krajky nebo paličkované obrazy, mají svoji historickou hodnotu a jejich typický dekor je podpisem daného kraje.

2 TEXTILNÍ VLÁKNO

Textilní vlákna můžeme rozdělit do tří skupin:

- a) **přírodní,**
- b) **chemická,**
- c) **hutnická textilní vlákna.**

Přírodní textilní vlákna se dále dělí podle svého původu:

1. **živočišná vlákna** dělíme podle živočichů, kteří vlákna poskytují:

- vlákna ze srsti – ovce, velbloud, koza angorská a kašmírová,
- vlákna z chlupů – králík, kočka,
- vlákna z žíní - kůň
- vlákna z výměšků různých přástevníků – bourec morušový.

2. **rostlinná vlákna** dělíme podle toho, ze které části rostliny se získávají:

- vlákna ze semen a lodyh – bavlna, kapok,
- vlákna z lodyh – len, konopí, juta,
- vlákna z listů – kopřiva,
- vlákna z plodů - konopí, sisal, kokos a len.

3. **minerální – nerostná vlákna**, které se získávají z:

- nerostů – azbest, skleněná vlákna,
- kovů – zlato, stříbro, měď, mosaz, hliník, platina.

(Příbylová, 1988)

Chemická vlákna, která se vyrábějí z přírodních a syntetických látek chemickou cestou nebudou v této práci dále podrobněji popisována, neboť mají menší význam pro ruční činnosti.

Níže se budeme věnovat pouze některým vybraným přírodním vláknům, se kterými se mohou setkat děti předškolního věku.

2.1 Vlna

- Vlna je živočišné vlákno, které se získává z různých druhů ovcí. V kvalitě ovčí vlny hraje roli druh ovce. Podle toho se rozlišuje vlna - měkká, více

či méně zkadeřená, dlouhá, tuhá, rovná a lesklá nebo ostrá, která se snadno láme. (Staňková, Baran, 2008)

- Ovčí vlákna mívají přibližně délku od 4 cm do 50 cm.
- Vlna se vyznačuje malou pevností, značnou tažností, velkou navlhavostí, neboť dokáže přijmout až 40% vlhkosti a má velice dobrou tvárnost, pružnost a hřejivost.
- Vedle čisté ovčí vlny se používají i příze ze srsti angorských a kašmírových koz, velbloudů, jihoamerických lam a např. angorských králíků.
- Vlněná příze se převážně využívá na pletení, šití oděvů a tkaní.

2. 2 Hedvábí

- Pravé hedvábí se řadí k nejušlechtlejším textilním vláknům, která se získávají z kukel bource morušového.
- *Hedvábné vlákno na kokonu (kukla) se skládá ze dvou vedle sebe paralelně položených nití, tzv. fibroinů, které jsou obaleny sericinem. Vlákna se sericinu zbavují v horké vodě.* (Staňková, Baran, 2008, s. 18)
- Z jednoho kokonu bource morušového můžeme získat pro přízi přibližně 400 až 900 metrů vlákna.
- Hedvábí má tyto vlastnosti: hebkost, pevnost, lehkost, tažnost, vysoký lesk, malou srážlivost a jemný omak. V letních měsících chladí a v zimě naopak hřeje. Textilie z něj vyrobené jsou nemačkové a šustivé.
- Přírodní barva hedvábí je bílá až nažloutlá.
- Využívá se na šití oděvů a doplňků.

2. 3 Bavlna

- Bavlněná vlákna se získávají ze semenných vláken tobolek bavlníku, kdy nejkvalitnější dosahují délky 5 – 6 cm.
- V přírodních odstínech ji najdeme v barvě bílé, přes nažloutlou a nahnědlou až k šedé.
- Bavlněná příze se vyznačuje svojí měkkostí, pružností, pevností, hebkostí, dobře saje a je hřejivá.

- Bavlněná příze se hodí ke tkaní, pletení, paličkování, šití, vyšívání, atd.

2.4 Len

- Len je rostlinné vlákno získané ze stonku lnu, jehož vlákna dosahují délky až 90 cm.
- Len se vyznačuje těmito vlastnostmi: pevnost, hladkost, lesk, hebkost, savost a chladivý omak.
- Díky bělení dosahuje len různých odstínů od šedavé až po čistě bílou, i když jeho původní barvou je stříbrošedá či hnědá.
- Len se používá na šatovky, ručníky, kapesníky, utěrky, stolní prádlo.

2.5 Juta

- Juta se získává ze stonku rostliny zvané jutovník.
- Z juty se vyrábí poddajná příze, která je dosti hrubá, ale nepříliš pevná.
- Jutu je ve svém přírodním zbarvení šedavá, žlutá, hnědočerná, ale i bílá.
- Jutová příze se využívá na výrobu pytlů, koberců, obalových tkanin. Jutový provázek se pak uplatňuje v technice drhání a omotávání dekorativních předmětů.

3 TEXTILNÍ TECHNIKY

Níže se autorka zaměří pouze na některé textilní techniky, které se dají využít v mateřské škole a jsou dostupné z hlediska materiálů a nástrojů.

3.1 Šití a vyšívání

Původně tyto techniky měly funkci praktickou. Jejich úkolem bylo spojit dvě tkaniny k sobě, nařasit část oděvu pomocí skladů nebo např. olemovat okraje. Postupně se však začala objevovat i estetická funkce vyšívky především na církevních a obřadních rouších. (Honzíková, Kimmerová, 2000)

Vyšívka se lišila společně s dobou a místem, kde vznikala. Zároveň se odlišovala podle použitého materiálu, barevnosti, ornamentu a dekoru. Pro vyšívání se zpočátku používaly přírodní příze nebo vlny, které postupem času nahradily bavlněné příze a hedvábí. Stejně tak, jak se vyvíjely příze, vyvíjel se i materiál, který umožnil více možností v technice vyšívky jako např. zaoblené linie ornamentu.

U nás se vyšívka začala objevovat v 10. až 11. století. Nejprve v kláštorech a odtud se rozšířila do všech společenských vrstev.

Pro přehlednost uvádíme druhy ručních stehů, z nichž některé popíšeme blíže vzhledem k jejich využití v MŠ.

Rozdělení dle Honzíkové a Kimmerové

- **Pomocné stehy:** přední, kličkovací.
- **Spojovací stehy:** zadní, perličkový, zapošívací, skrytý zapošívací.
- **Obšívací:** obnitkovací, smyčkový, spojovací okrajový.
- **Ozdobné:** stonkový, křížkový, řetízkový, krokvičkou.

Před samotným šitím a vyšíváním si připravíme potřeby, které budeme používat. Jsou jimi: jehly, nitě a vyšívací příze, tkaniny, špendlíky, nůžky a případně vyšívací rámy a bubínky.

Podle tkaniny vybíráme druh příze, nitě a na základě toho pak zvolíme jehlu dané velikosti a tloušťky.

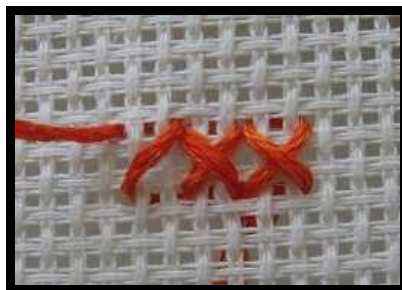
Tkaniny máme buď s volnou, nebo hustou vazbou. Volná vazba má pravidelnou strukturu, kdy je dán přesný počet nití na 1 cm². Příkladem jsou tkaniny s názvem kanava, javena, panama, které jsou vhodné pro křížkový steh. Naopak tkaniny s hustou vazbou se uplatňují ve výrobě dekorálních předmětů a oděvů pro svoji jemnost a strukturované provedení.

Pro děti MŠ popíšeme steh:

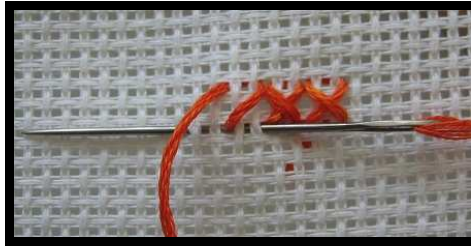
- **Křížkový steh** – pro křížkovou výšivku používáme tkaninu s pravidelnou strukturou tkanou do čtverečků (např. panama, kanava, perličkové plátno). Křížkový steh vyšíváme přes stejný počet vláken na výšku i na šířku. Obrys vyšitého křížku nám tak tvoří čtverec. Aby výšivka budila čistý dojem, je nutné vyšívat všechny šikmé stehy jedním směrem. Šijeme ve vodorovných, svislých a šikmých řadách. (Honzíková, Kimmerová, 2000)

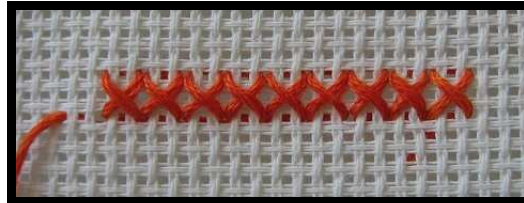
Obr. 1 – ukázka křížkového stehu - vpich a výpich (zdroj vlastní)

Obr. 2 – ukázka křížkového stehu - provlečení bavlnky v šikmém a vodorovném směru (zdroj vlastní)

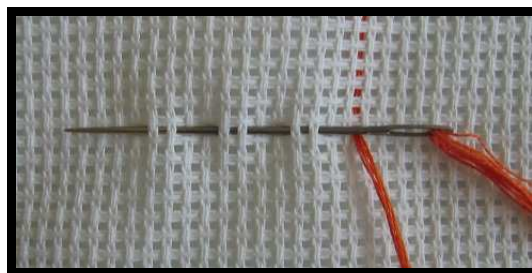

Obr. 3 – ukázka křížkového stehu - dokončení křížku (zdroj vlastní)

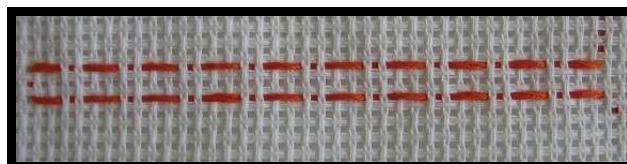

Obr. 4 – ukázka řady tvořené křížkovým stehem (zdroj vlastní)

- **Přední steh** – je nejjednodušší steh ze základních šicích a vyšívacích stehů. Můžeme ho obměňovat pomocí ozdobných variant nebo stanovením různé délky vrchních a spodních stehů a jejich hustoty. Zároveň ho používáme na řasení látky. *Přední steh šijeme zprava doleva. Špičku jehly vpíchneme do rubu, podebereme odpočítané nitky a vypíchneme do lící strany.* (Příbylová, 1986, s. 94)

Obr. 5 – ukázka ručního šití předního stehu (zdroj vlastní)

Obr. 6 – ukázka předního stehu (zdroj vlastní)

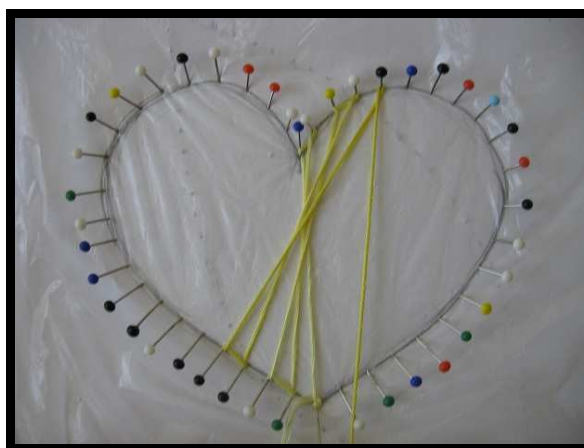
3. 2 Nitěné paprsky – vyšívání na čtvrtku

Nitěná grafika neboli také vyšívání na čtvrtku je velice jednoduchá technika, při níž mohou vznikat krásná přáníčka, záložky do knihy, obrazy nebo jiné dekorace.

Před vytvářením nitěné grafiky si připravíme tyto pomůcky: přízi, polystyrenovou desku, špendlíky se skleněnými hlavičkami, nůžky, případně lak na vlasy nebo tužidlo na prádlo.

Ještě předtím, než začneme vytvářet nitěný obrázek, je důležité vybrat si motiv, který si překreslíme na čtvrtku. Po obvodu motivu si napícháme šikmo špendlíky ve stejném rozestupu. Potom připevníme na první špendlík přízi a vedeme ji tak, že spolu spojujeme 2 špendlíky jedné strany s dvěma špendlíky strany protější kromě prvního a posledního špendlíku od 1. šikmo vzhůru. Po celou dobu činnosti nesmíme zapomenout na natahování nitě a její upevnění na poslední špendlík. Výsledkem je obrázek, na kterém se pravidelně kříží příze shora-dolů.

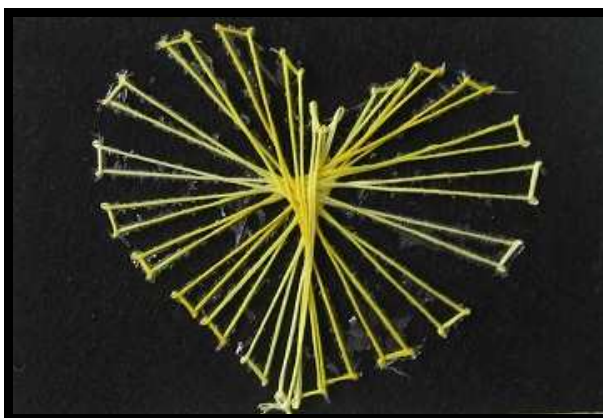
Nakonec můžeme obrázek buď ponechat na desce, pokud je vhodně upravena, nebo pomocí tužidla obrázek zafixovat, po zaschnutí vyndat špendlíky a obrázek umístit např. do pasparty nebo na jiný podklad. Obrazy se vyjímají např. na černém podkladu. (Honzíková, Kimmerová, 2000)

Obr. 7 – ukázka nitěného vyšívání (zdroj vlastní)

Obr. 8 – nitěný obrázek (zdroj vlastní)

Obr. 9 – nitěný obrázek na černé (zdroj vlastní)

3. 3 Háčkování a splétání

Háčkování a splétání jsou jednoduché textilní techniky, které mají své počátky v dávné době, kdy se lidé naučili spojovat vlákna v nitě. Nitě pak zpracovávali nejsnazším způsobem, a to pomocí rukou a prstů bez jakéhokoli náradí.

Jako první se začaly splétat jednoduché copánky, řetízky, šňůrky, které byly předstupněm výroby rozměrných textur.

Háčkování je technika, která pracuje s jedním vláknem, které se proplétá a vrství v řadách smyček. Díky tomu vzniká pružná a vzdušná textilie. (Honzíková, Kimmová, 2000)

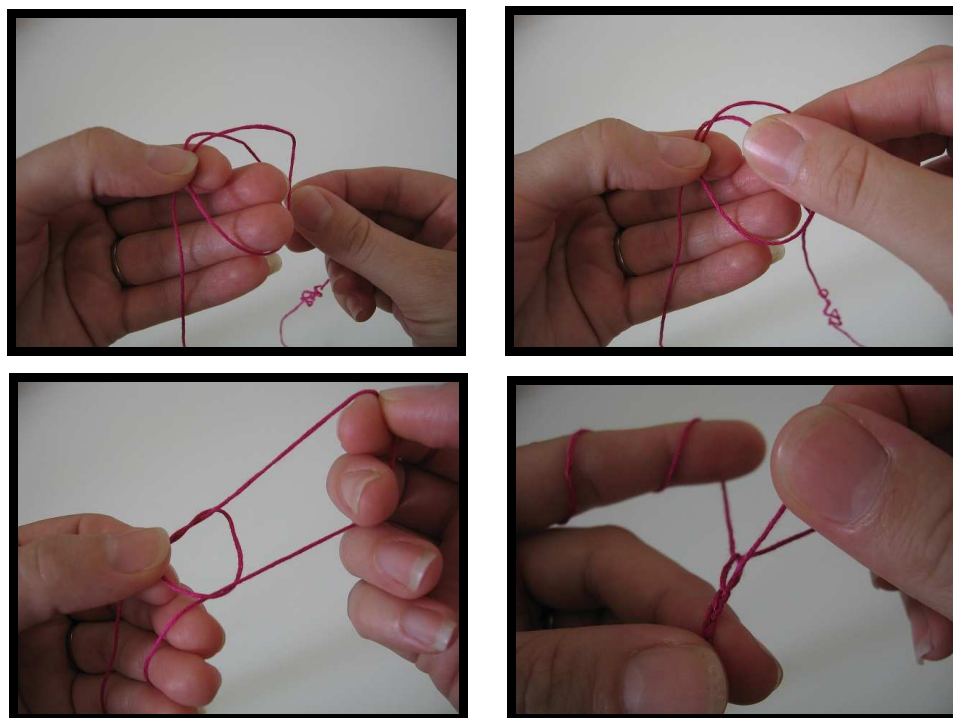
Mezi základní prvky háčkování se řadí řetízkové oko, pevné oko, krátký a dlouhý sloupek. Všechny tyto prvky, ale začínají základním okem. Základní oko vytvoříme ze smyčky z levého konce příze. Smyčku uchopíme mezi palec

a ukazovák levé ruky. Pravý konec příze zahneme pod vytvořenou smyčku a pravá ruka, která drží háček (v případě háčkování řetízku bez háčku prsty) ho vpíchne do vytvořené smyčky. Odtud vytáhne spodní přízi směrem nahoru, tak aby se vytvořila nová smyčka. Následuje utažení, které se provádí pomocí právě vytažené smyčky z původní smyčky.

Pro pracovní činnosti v MŠ popíšeme pouze prvek zvaný řetízkové oko, který se dá háčkovat bez pomoci háčku a je přiměřeně obtížný k věku dětí.

Před samotným háčkováním si připravíme několik pomůcek. Přízi a nůžky.

- **Řetízkové oko** - nejprve si vytvoříme základní oko, viz dva odstavce výše. Vytvořené základní oko má smyčku, která nám poslouží pro následné protažení další smyčky. V levé ruce držíme pomocí palce a prostředníku, již uháčkovaný řetízek a pravá ruka pomocí palce a ukazováku vytahuje ze smyčky volný konec příze, tak aby zůstala smyčka. Velikost smyčky můžeme regulovat zatažením volného konce příze. Řetízek ukončíme tak, že vytahovanou přízi vytáhneme ze smyčky a tím se nám smyčka utáhne, aniž by došlo k jejímu vypárání.

Obr. 10, 11 a 12 – postup pro vytvoření základního oka pro háčkování
(zdroj vlastní)

Obr. 13 – pletení řetízku (zdroj vlastní)

Pokud děti projeví větší zájem o háčkování, mohou se pokusit např. o vytvoření krátkého a dlouhého sloupku, který zde nebudeme uvádět, neboť jsou popsány v řadě literatur o háčkování a ručních technikách.

Splétání má svoji dlouhou historii. Vzpomeňme na samotné lidstvo, které využívalo techniku splétání na svých vlasech. Vlasy lidé zaplétali do nejrůznějších copánků. Touto technikou nezdobili jen sebe, ale vytvářeli pomocí ní i nejrůznější předměty jako byly přehozy, předložky nebo povlaky na polštáře.

Technika splétání nabízí řadu možností od splétání copu ze tří vláken, přes splétání ze šesti vláken v ploše, které svojí strukturou připomínají nejčastěji plátňovou vazbu až po kulaté či hranaté splétání, které se plete shodně jako pomlázka.

Díky těmto možnostem splétání se vytvářejí nejrůznější řetízky, tkaničky, náramky, držadla k taškám, opasky, aplikace na oděvy aj.

Pro účely mateřské školy představíme nejjednodušší splétání ze tří vláken (copánek).

K tomu, abychom si vytvořili copánek, budeme potřebovat špendlíky (i spínací), nůžky, krejčovský metr, podložku a materiál, kterým budeme splétat. Nejčastěji se používá provázek, kožené řemínky nebo jakákoliv poddajná tkanina.

- **Splétání ze tří vláken (copánek)** - Vybereme tři stejně dlouhá vlákna a na jednom konci zavážeme obyčejný uzel. Tím nám bude držet copánek pohromadě. Pak si vezmeme spínací špendlík, který zapíchneme do vláken v místě uzlu a připevníme na měkkou podložku. V mateřské škole nám poslouží např. molitanová stavebnice, kterou si děti mohou zapřít o kolena nebo o žebřiny.

Poté se pustíme do splétání vláken. Na začátek si rozdělíme vlákna od uzlu, aby nebyla zamotaná.

Obr. 14 – příprava tkaniny na pletení (zdroj vlastní)

Následující postup je jednoduchý. Vždy dáváme vlákno ležící vlevo doprostřed (v našem případě žlutá vlna), to znamená vpravo přes jedno vlákno (modrá vlna). Pak dáme pravé vlákno doprostřed (ružová) a přes jednu tkaninu vlevo (žlutá). Postup se opakuje neustále dokola, až do doby než je spletená požadovaná délka copánku.

Obr. 15 a 16 – ukázka splétání copánku (zdroj vlastní)

Copánek se zakončí obyčejným uzlem, aby se nerozplétal.

Obr. 17 a 18 – splétání a zavázání copánku

3.4 Tkání

Tkání je nejstarší technika pro zhotovení textilie. Již z doby 7. tis. př. n. l. je nám znám nalezený relikv textilie ve zbytcích kamenného města v Turecku, který pro svoji dokonalou texturu nasvědčuje, že byl utkán na tkalcovském stavu. (Skarlantová, Vechová, 2005)

Z doby před naším letopočtem se nám ale nedochovalo mnoho textilií, zato se nám zachovalo mnoho různých druhů nářadí k předání vlákna a jejich tkaní, neboť tkaní se stalo součástí kultury všech národů.

V Evropě došlo k rozvoji tkalcovství později, a proto se vzácné látky dovážely až z Orientu. Ovšem to netrvalo dlouho a i na evropském území se osvojila technika tkání. (Honzíková, Kimmerová, 2000)

V českých zemích nalezneme tkalcovské stavy od konce 1. tis. př. n. l. Postupně se u nás během konce 1. a počátkem 2. tisíciletí používaly vertikální stavy s kamennými závažími, na kterých se tkala plátna hrubších kvalit, několik druhů tkanin vlněných a jakési lněné závojeviny.

Později ve 12. a 13. století se u nás používaly stavy horizontální, které umožnily rozvoj výroby a zakládání tkalcovských cechů za doby Karla IV. Díky tomu se začaly vyvážet tkaniny za hranice našeho území.

V 18. století pak zažívá tkalcovství svůj vrchol, kdy postupem času manufakturní výrobu nahradila tovární a *sortiment výrobků se rozšířil od pláten a suken přes bavlněné tkaniny a hedvábné samety a manšestry až k výrobě tkanin žinylkových a koberců.* (Staňková, Baran, 2008, s. 154)

Tkaní se začalo postupem doby stávat součástí každé rodiny a každé svobodné dívky, která si technikou tkaní zhotovovala výbavu. Velice rozšířené a oblíbené pro svoji pevnost byly kanafasy, které byly utkané plátnovou vazbou s dekorem pruhů nebo drobných kostiček.

V současné době si může techniku tkání vyzkoušet každý, neboť k ní nepotřebujeme tkalcovský stav, postačí nám jen brčka, destička, forma na tkaní, rám či kartičky.

Tři základní tkalcovské vazby:

- **Plátnová vazba** – je nejstarší a nejpoužívanější vazba, která se vyznačuje svojí pevností. Při tkaní vedeme útek střídavě nad a pod osnovní nit. V další řadě pak proplétáme nit opačně. Tam, kde byl útek nad osnovní nití, jej nyní dáme do spod osnovní nitě, atd. Nakonec vytvoříme plátno, které vypadá z obou stran stejně.

Obr. 19 – ukázka plátnové vazby (zdroj vlastní)

- **Keprová vazba** – je vazba, při které nám vzniká vzor úhlopříčných šikmých řádků zleva doprava nebo zprava doleva. Podle směru řádku rozlišujeme kepr levosměrný nebo pravosměrný. Základní kepr je třívazný, což znamená, že se pravidelně střídá stejný počet osnovních a útkových vazných bodů. V tomto případě se střídají tři nitě osnovní a tři útkové.

Obr. 20 – ukázka keprové vazby (zdroj vlastní)

- **Atlasová vazba** – se vyznačuje hladkým a stejnosměrným povrchem bez výrazných řádků a vazné body se vzájemně nedotýkají. Atlasovou vazbu dělíme na osnovní nebo útkovou podle toho, která vlákna jsou na líci tkaniny uvolněná. U osnovní se nedotýkají útkové vazné body a u útkové zase osnovní. Jednoduše řečeno, pokud na líci převládají útkové nitě, jde o útkovou atlasovou vazbu, pokud je více osnovních, jedná se o osnovní atlasovou vazbu.

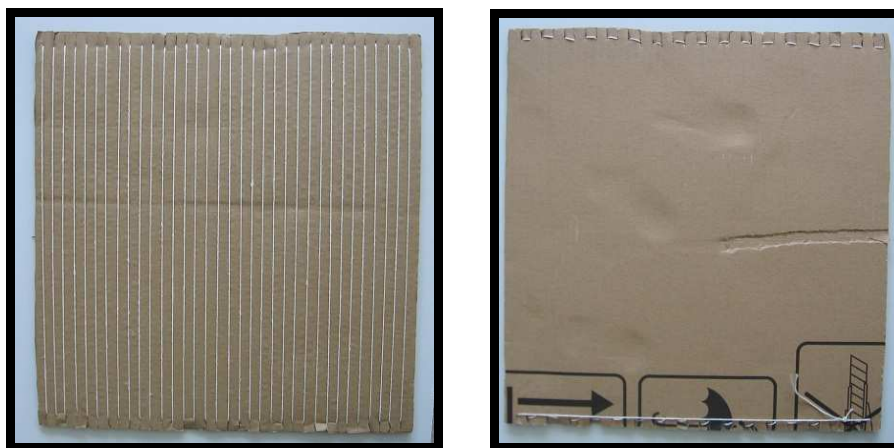
Obr. 21 – ukázka atlasové vazby (zdroj vlastní)

Pro využití techniky tkaní v MŠ představíme techniku tkaní na destičce (kartonu), neboť je tato technika pro děti vzhledem k použitému materiálu nejdostupnější.

Pro tkaní budeme potřebovat pomůcky: nůžky, textilní materiál (provázky, pruhy, příze), vidličku nebo dřevěný hřeben ke stloukání každého utkaného řádku a člunek, na který se navine příze, kterou chceme proplétat.

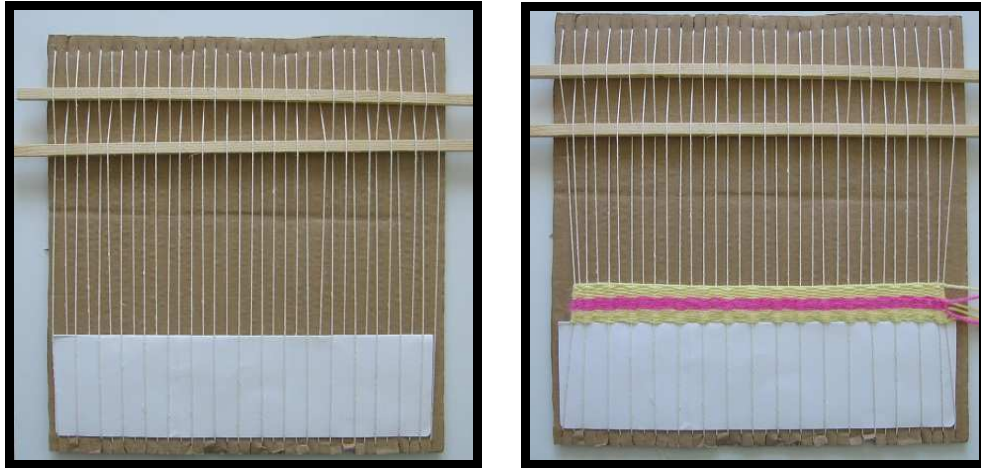
- **Tkaní na kartonu** – Pro tkaní na kartonu si zvolíme karton ve tvaru čtverce, obdélníku nebo kruhu. Karton musí být dostatečně pevný, aby udržel napnuté osnovní nitě.

Pro ukázkou jsme vybrali čtverec z kartonu, na jehož dvou stranách se udělají zářezy. Dále budeme potřebovat osnovní nit (volíme pevný provázek), jejíž konec připevníme z rubové strany kartonu lepenkou a provlečeme prvním zářezem. Pak pokračujeme po lícové straně směrem vzhůru k protilehlému zářezu, do kterého zahákneme nit. Nit obtočíme z rubové strany k sousednímu záhybu a jdeme opět dolů z lícové strany. Takto pokračujeme dál, dokud nedojdeme na druhý konec kartonu. Nesmíme zapomenout, že celá osnova musí být pevně napnutá. Nakonec na rubové straně svážeme k sobě začátek a konec osnovní nitě.

Obr. 22 a 23 – vypnutí osnovní nitě na kartonu – vlevo pohled zepředu, vpravo pohled zezadu

Poté si do osnovy provlečeme tyč jednou nad a jednou pod osnovní nit a druhou tyč provlékneme opačně. Zabráníme tak pomíchání osnovních nití. Takto provlečené tyče ponecháme v horní části kartonu. Nakonec ještě před zahájením tkaní vložíme do spodní části osnovy čtvrtku po celé délce osnovních nití v přibližné šířce 20 cm. Pak vybereme vlákno, barvu a způsob tkání.

24 a 25 – připravená deska na tkaní a ukázka tkaní plátnovou vazbou

Vyhotovenou tkaninu odstříhneme z destičky tak, že přestříhneme osnovní vlákna u záhybů a vždy dvě sousední vlákna spojíme třásňovým uzlem.

Třásňový uzel vážeme tak, že konce vláken ohneme do obloučku, vedeme do smyčky a řádně utáhneme. (Příbylová, 1988, s. 190)

3. 5 Drhání

Uzlování neboli drhání je jedna z velmi starých technik, která měla ve svém počátku výhradně účelnou funkci. Lidé uzlů využívali při lovu lukem, kdy bylo za potřeby, pevně připevnit tětivu k luku. Znalosti uzlů využívali i rybáři a mořeplavci, kteří díky uzlům upevňovali plachty a připevňovali lodě k molu. (Staňková, Baran, 2008)

Postupem času se uzlování vyvíjelo, až dosáhlo v 11. století značného rozkvětu. Později ve 13. století můžeme sledovat arabské ženy zahalené do jemných závojů, jejichž okraje byly zakončené ozdobným vázáním. Z tohoto období pravděpodobně pochází i pojmenování této techniky, neboť arabské slovo *migramah*

znamená něco podobného jako naše šátky nebo závoje. Odtud se tento název ve změněné formě dostal do francouzštiny jako *macramé*. (Brezinová, 1987)

Do Evropy proniklo vázání uzlů zhruba ve 14. století a poté v 15. století díky křižáckým výpravám i na naše území.

V této době se nejčastěji drhalo z lněných a konopných nití, řemínků, vlněných přízí, ale i kovových drátků – zlatých a stříbrných. (Staňková, Baran, 2008)

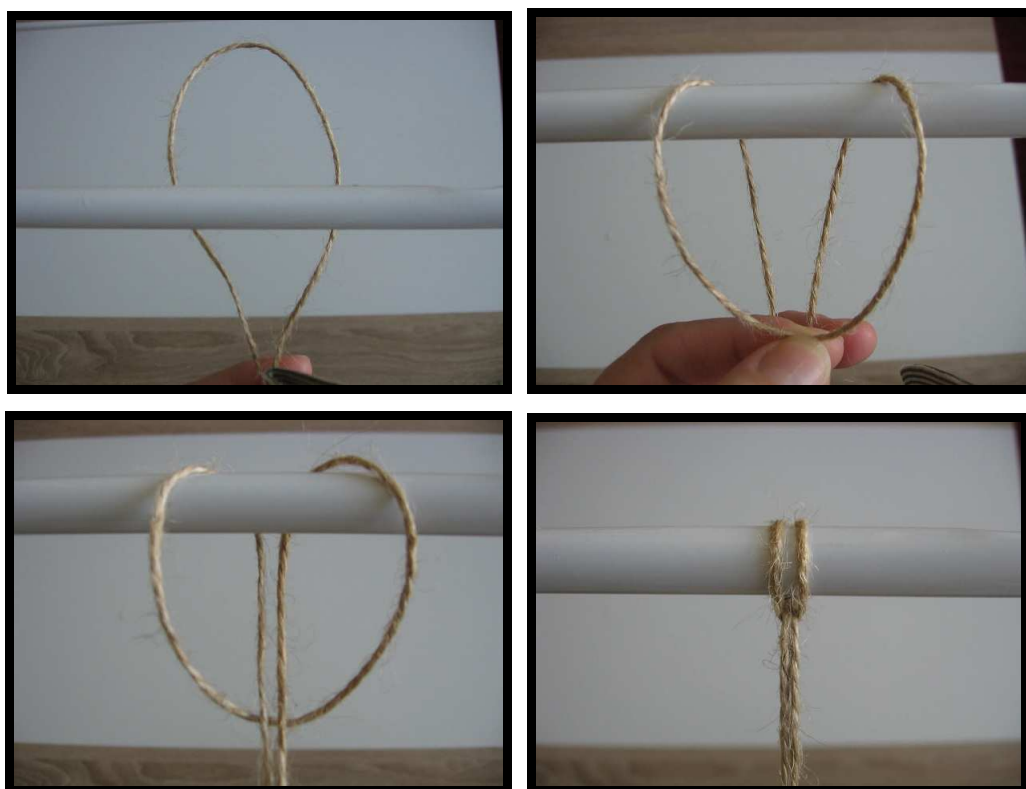
Od 18. století až do současnosti se nám zachovala celá řada dekorativních i účelových předmětů vyráběných touto technikou. Nejvíce pak v 19. století, kdy se zvýšil zájem o drhání i ve městech. Drhání se totiž stalo součástí vyučovacích hodin ženských prací, kde se ženy učily drhat prostírání, ubrusy, společenské kabelky, polštáře, krabičky a další předměty.

V současné době se technika drhání využívá pro výrobu tašek, jednoduchých šperků či dekorací. Vždy je ovšem důležité zvolit si vhodný materiál podle účelu, který má hotový výrobek splňovat.

Pro práci s dětmi vybereme na ukázkou základní uzly, kterými je uzel připevňovací, obyčejný a kroužkovací. Další učení se množství uzlů a jejich názvů by bylo vzhledem k dovednostem dětí předškolního věku náročné.

K uzlování budeme potřebovat tyto pomůcky: různá přírodní vlákna jako len, konopí, bavlna, vlna, sisal), nůžky, špendlíky, podložku, na kterou je možné připevnit špendlíky nebo pro děti MŠ místo podložky využijeme kroužek či tyčku, na kterou budeme rovnou přivazovat vlákna.

- **Připevňovací uzel** – vlákno přeložíme v polovině. Vytvořenou smyčku přehneme směrem nahoru a zpět. Smyčkou provlékneme volné konce vlákna a utáhneme. (Příbylová, 1988, s. 215)

Obr. 26, 27, 28 a 29 – vázání připevňovacího uzle (zdroj vlastní)

- **Obyčejný uzel** – je nejjednodušší vázaný uzel, který vytvoříme ze smyčky, jejíž jeden konec, který je položený na druhém konci vlákna, ohneme dovnitř smyčky, protáhneme a nakonec utáhneme oba konce vlákna.

Obr. 30, 31 a 32 – vázání obyčejného uzle (zdroj vlastní)

- **Kroužkovací uzel** - tento uzel se váže ze dvou vláken. Kdy poměr délky vláken je 1 : 3 (např. 50 cm : 150 cm). Do levé ruky si vezmeme kratší vlákno, které držíme stále napnuté (vodící vlákno). V pravé ruce budeme držet pracovní vlákno. *Mezi prvním a druhým vláknem uděláme oblouček tak, že druhé vlákno vedeme nad a okolo vodícího vlákna přes oblouček dopředu*

a zatáhneme. Tak vytvoříme kroužkovací uzel na levé straně. (Brezinova, 1987)

Obr. 33, 34, 35 a 36 – vázání kroužkovacího uzle (zdroj vlastní)

3. 6 Batika

Batikování je jedna z nejstarších technik zdobení textilie, která v původním označení znamenala barvení neobarvené textilie za studena pomocí *rezervace* – pokrytí voskem.

Název batika vznikl podle malajského kmene Batiků, který si touto technikou zdobil textilie. Batikované tkaniny už v době faraónů nosily africké ženy, stejně tak i indické sárí bylo zdobeno touto technikou. Batika, která tak měla zpočátku funkci symbolickou a specifickou pro jednotlivé kmény a oblasti, postupně získala i funkci estetickou.

Postupem času se batika rozšířila i u nás, kde zlidověla díky různým technikám barvení tkanin. Batika vosková se rozšířila o batiku skládanou, šitou, vyvazovanou, sypanou, kolíčkovou až k barvení vzlínáním.

Pro práci s dětmi popíšeme následující postupy vybraných technik batikování, ke kterým budeme vždy potřebovat barvu na textil (např. Duha), ocet, vhodnou tkaninu, sůl, nádobu na barvení. Další pomůcky jsou specifické k jednotlivým typům batiky, a proto je uvedeme přímo u postupů daných technik.

Techniku barvení vzlínáním nepopisujeme, neboť během postupu není prostor pro činnost dětí. Děti by pouze přihlížely v bezpečném odstupu od plotýnky

a dívaly se, jak se textilie sama barví. Stejně tak neuvádíme techniku batikování voskem, protože by byla pro děti nebezpečná vzhledem k rozehrátému vosku. Vosk je rovněž zapotřebí udržovat stále rozehrátý na plotýnce nebo nad svíčkou. Z tohoto důvodu jsou obě varianty pro děti nejen nebezpečné, ale ve školním prostředí i zakázané.

- **Postup barvení:**

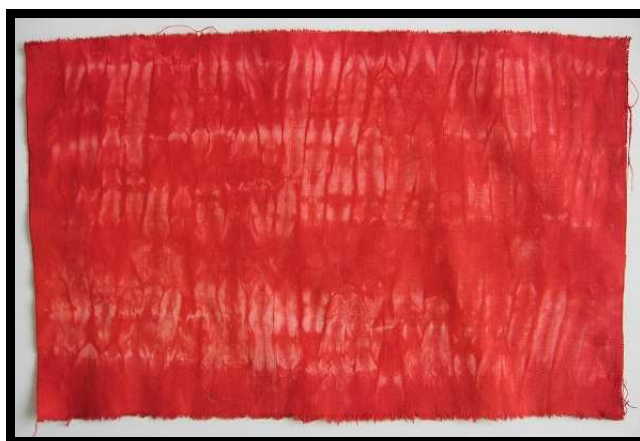
1. Před barvením tkaninu předepereme, abychom tak zabránili špatné přilnavosti barvy.
2. Tkaninu připravíme na barvení pomocí např. šití, vázání, skládání, atd.
3. Do hrnce s vlažnou vodou a dobře rozmíchanou barvou přidáme požadované množství soli dle návodu na obalu s textilní barvou a vložíme tkaninu.
4. Postupně vodu s tkaninou zahříváme až k bodu varu a dále udržujeme asi 20 minut mírný var.
5. Vše necháme vychladnout.
6. Tkaninu vymácháme a případně zbavíme nití, provázku.
7. Obarvenou tkaninu vložíme do vody s octem po dobu 1 hodiny, aby došlo k ustálení barev. Ocet dáváme v poměru 4 – 5 lžic na 1 litr vody.
8. Tkaninu necháme uschnout a vyžehlíme.

(Macholdová, 2006)

- **Šitá batika:** K šité batice budeme potřebovat základní pomůcky popsané výše a mimo ně ještě jehlu, pevnou nit, nůžky. Šitá batika se jmenuje podle toho, že na textilií vyšijeme vzor předním stehem, který potom stáhneme k sobě. Látky se tak našasí. Pokud např. nejprve látku přeložíme a až poté šijeme, vytvoříme zrcadlový vzor. Následně textilií obarvíme podle postupu barvení.

Obr. 37 - šití textilie (zdroj vlastní)

Obr. 38 - výsledná batika (zdroj vlastní)

- **Vyvazovaná batika:** Nejvíce používaná technika batikování, pro kterou budeme potřebovat základní pomůcky popsané výše, dále nůžky a přírodní provázek nebo gumičky. Textilii vyvazujeme např. od středu, pokud chceme docílit kruhového tvaru. Postupujeme tak, že v místě, kde má být kruh, uchopíme textilii prsty a zvedneme do výšky. Pak pevně, raději vícekrát, obtočíme a zavážeme uzel kousek pod uchopením.

Tkaninu můžeme vázat jakkoli nás napadne a můžeme k tomu použít i různě silné provázky či gumičky.

Další fází je samotné barvení, které je opět popsané na začátku této kapitoly.

Obr. 39 a 40 – vyvázání tkaniny provázkem a gumičkami (zdroj vlastní)

Obr. 41 a 42 – výsledná batik (zdroj vlastní)

- **Skládaná batik:** Na skládanou batik budeme potřebovat stejné pomůcky, jaké jsme použili při vyvazované batice. Začneme s tím, že si složíme textílii např. do harmoniky, kapesníčku, nebo jak chceme. Aby nám složení drželo během barvení, použijeme jako v předchozí technice provázky pro utažení textílie. Pak zbývá pouze složenou textílii obarvit podle návodu na barvení.

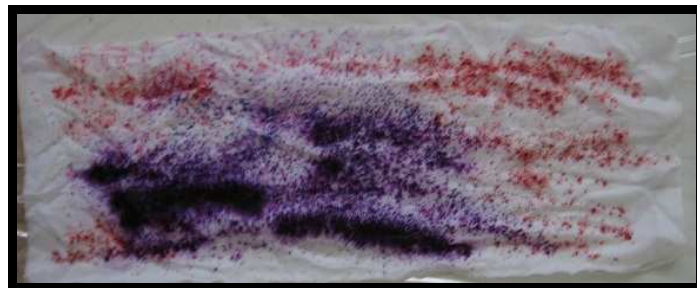

Obr. 43 – výsledná batik (zdroj vlastní)

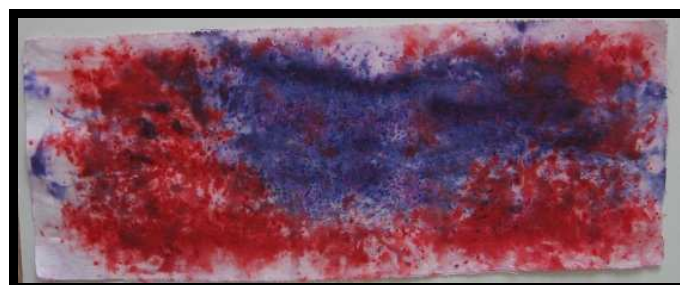
- **Sypaná batika:** Sypáním barev na textilii vznikají krásné a barevné kompozice s drobnými kapkami.

Pro vyhotovení takovéto batiky budeme potřebovat igelit na proložení a podložení, mikrotenové sáčky, gumičky, gumové rukavice a základní pomůcky popsané v postupu barvení.

Postup při sypané batice bude následující. Textilii si namočíme do vody a pořádně vyždímáme. Pokud bude voda teplá, budou se rychleji rozpouštět zrníčka barvy a my uvidíme lépe sypaný vzor. Následně si na připravený igelit rozložíme textilii, kterou jemně sypeme barvami ze sáčků na vybraná místa. Pokud budeme mít např. tričko, sypeme barvou obě dvě strany (přední i zadní část). Nakonec na textilii položíme igelit, aby nedošlo k obtisknutí přední strany na zadní a naopak. Vše stočíme nebo poskládáme a vložíme do igelitového sáčku, který stáhneme gumičkou. Takto připravenou batiku dáme do mikrovlnné trouby na 800W a zahříváme do té doby, než se sáček nafoukne a poté další 3 minuty. Jestliže budeme barvit jen část textilie, postačí nám poloviční čas. Nakonec necháme sáček zchladnout, vyndáme textilii a opatrně vypereme pod tekoucí vodou. Nezapomeneme na ponoření do octové vody kvůli ustálení barev.

Obr. 44 - mokrá textilie posypaná textilní barvou (zdroj vlastní)

Obr. 45 – výsledná batika (zdroj vlastní)

4 PRACOVNÍ NÁMĚTY PRO PRÁCI S TEXTILEM V MŠ

Níže popsané náměty jsou řazeny podle ročních období, které odpovídají průběhu školního roku, významným svátkům a jsou určeny dětem předškolního věku. Náměty jsou z velké části voleny pro individuální práci dětí, najdou se zde však i takové, které vyžadují spolupráci ve dvojici nebo skupině.

Prostřednictvím námětů se děti seznámí s některými textilními technikami a zároveň se jim do povědomí dostanou i určité druhy textilií jako jsou plátno, bavlna, juta a vlna.

4.1 Pracovní námět - Babí léto

- **Technika:** Práce s délkovou textilií - uzlování.
- **Specifický cíl:** Naučit se vázat uzly.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Září 2016.
- **Motivace:** Krátká pohádka o babím létě, v níž se děti dozvěděly, jak vznikl název babí léto.

Zajímavé bylo vytvořit babí léto a umístit ho na zahradu MŠ. Ostatní děti z jiných tříd tak mohly pozorovat vytvořenou pavučinku i s několika pavoučky.

- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Kruh může tvořit řada materiálů (např. drát, obruč na cvičení libovolné velikosti, dřevěný kruh na vyšívání). Dále je zapotřebí vlny, nůžek, rozpulených skořápek vlašských ořechů, chlupatých drátků, tavné pistole, temperových barev a štětce.

Obr. 46 a 47 - pomůcky na výrobu pavučiny a pavouka (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Časová náročnost byla přibližně 45 minut.

Učitelka dětem předem připravila kruhový rám, do kterého naplnula paprskovitě vlnu. Názorně dětem ukázala a vysvětlila, jak budou vlnu proplétat a uvazovat. Děti pak postupně chodily k učitelce, která jim přidržovala rám a dle potřeby byla nápomocná v proplétání a uvazování. Každé dítě si tak postupně vyzkoušelo proplétání s uzly. Ostatní mezitím barvily skořápky vlašských ořechů, jež měly představovat tělíčka pavouků. Pavoukům se po zaschnutí dolepilo pomocí tavné pistole osm nožiček z chlupatých drátků.

Obr. 48 – pavučina (zdroj vlastní) Obr. 49 – pavouci (zdroj vlastní)

Obr. 50 – pavučina s pavouky (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Všechny děti byly poučeny o dodržování bezpečného odstupu od tavné pistole. Nikdo kromě učitelky nesměl používat tavnou pistoli, neboť by mohlo dojít ke spálení na pokožce a vytvoření puchýře.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Děti, které jsou svým zaměřením spíše pečlivé a trpělivé, bavilo proplétání a vázání uzlů. Naopak dětem, které jsou kreativní nebo méně trpělivé, více vyhovovala práce na pavoukovi.
- **Hodnocení:** Hodnocení bylo zaměřeno na kvalitu pracovní činnosti. Učitelka sledovala, jak je každé dítě schopno poradit si s vázáním uzlů. Zda se dokázalo soustředit na práci a zvládlo techniku správného vázání uzlu, nebo naopak postrádalo zručnost jemné motoriky a schopnost zapamatovat si postup vázání.

4.2 Pracovní námět - Tiskátka

- **Technika:** Práce s plošnou textilií. Hra s barvou - tisk na plátno.
- **Specifický cíl:** Naučit se techniku tisku pomocí tiskátek z ovoce.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Říjen 2016.
- **Motivace:** Povídání si o podzimu. Jaké ovoce sbíráme, jakou bychom si mohli doma udělat podzimní výzdobu, např. na prostírání, dečku atd. Motivací může být i básnička „Foukej, foukej větříčku“ a písnička „Měla babka čtyři jabka.“
- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Plátno ve tvaru čtverce, obdélníku nebo oválu. Různé druhy ovoce, které se sklízí na podzim, jako jsou švestky, jablka, hrušky. Nůž na ovoce, plastový talíř, barvy na textil, štětec, kuchyňské utěrky, žehlička.

Obr. 51 – pomůcky na výrobu prostírání (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Časové rozpětí bylo přibližně 15 - 20 minut. Děti si vybraly připravené plátno ve tvaru čtverce, obdélníku nebo oválu, které bylo obroubeno na šicím stroji. Úkolem dětí bylo rozmyslet si výběr ovoce a barev, které použily pro tisk.

Učitelka dětem demonstrovala, jak nanášet barvu na rozpůlené ovoce pomocí štětce a jak ho následně otisknout na plátno.

Děti si pak zvolily jeden druh ovoce a jednu, případně dvě barvy na tisk. Předtím, než začaly tisknout nabarvené ovoce, konzultovaly s učitelkou rozmístění obrazců na plátno. Pracovat mohly ve dvojici, kdy jedno dítě natíralo barvou plochu ovoce a druhé přidržovalo plátno, aby bylo vypnuté pro otisknutí. Mohly pracovat i samostatně, kdy si plátno vypnuly špendlíky na polystyrénovou podložku, která byla překrytá igelitem.

Obr. 52 – napnuté plátno (zdroj vlastní)

Obr. 53 – tisk pomocí tiskátka – jablka (zdroj vlastní)

Pak už jen vzaly štětec s textilní barvou, natřely plochu rozkrojeného ovoce a otiskly na plátno. Po zaschnutí barev učitelka dečky vyžehlila z rubové strany. Následně si je děti jemně přepraly ve vlažné vodě, nechaly je uschnout a znovu jim je učitelka vyžehlila.

Obr. 54 – dečky (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny, jak se zachází s nůžkami. Zároveň jim bylo vysvětleno, že ovoce, se kterým pracují, se stává nástrojem pro pracovní činnost a není tak určeno ke konzumaci.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Tisk na plátno byla technika, kterou děti doposud neznaly a která je okouzila. Líbilo se jim, že prostřednictvím otisku vznikají rychle zajímavé obrazce. Samozřejmě ne všem se povedl bezchybný tisk.

Díky tomu jsme si však vysvětlili, co znamená slovo originální a nezaměnitelný.

- **Hodnocení:** Předmětem hodnocení byla zručnost a přesnost vynaložená během tisku.

4.3 Pracovní námět - Drak

- **Technika:** Práce s plošnou textilií. Hra s barvou - malba na plátno.
- **Specifický cíl:** Naučit se vázat uzly na ocase a v rozích draka.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Listopad 2016.
- **Motivace:** Báseň „Malř podzimu“¹.

Nejlepší malř je podzim.

Štětec nemá! Maluje.

To ti mámo, to ti povím

s barvičkami čaruje.

Já chci také čarovat,

draka budu malovat.

- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Plátno, vlna, podkladová deska z polystyrénu, špendlíky, igelitový pytlík, barvy na textil, štětec, zbytky látek, nůžky a žehlička.

Obr. 55 – pomůcky na výrobu draka (zdroj vlastní)

¹ převzato z <http://www.predskolaci.cz/malir-podzim/7981>

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Časová náročnost byla vzhledem k učení se vázání uzlů delší, neboť učitelka pracovala s dětmi po malých skupinách. Ukazovala a popisovala, jak se uzel váže a pak ještě s každým dítětem samostatně dva, tři uzly pomohla uvázat.

Děti byly rozděleny do tří skupin. Dvě skupiny začaly s malováním draka a jedna skupina stříhala s učitelkou proužky na drakův ocas a učila se je vázat. Skupiny, které malovaly, dostaly vystřižené draky z plátna, na nich v rozích provlečenou vlnu, která posloužila k připevnění proužků látky k drakovi. Na polystyrénovou desku, která byla zabalená v igelitu, si děti vypnul plátno (draka) pomocí napínáčků.

Obr. 56 – vypnutí plátna (zdroj vlastní)

Zadání od učitelky znělo: „Děti, úkolem je namalovat draka podle vaší představy. Může to být drak s obličejem, ale může jít jen o barevnou abstrakci z barev podzimu. Vzpomeňte si na barevné listí, které jsme sbírali na procházce. Draka můžete pojmout i jako obrázek a namalovat, co máte rádi, co se vám líbí.“

Jelikož děti měly zkušenosti s textilními barvami z předchozího úkolu, kdy tvořily otisky, nebyl problém s jejich manipulací. Učitelka dětem připomněla, že se barvy na paletě nemíchají. Před každým použitím jiné barvy je potřeba štětec vyprat.

Skupiny dětí se pak prostřídaly. Aby učitelka neměla na starost dvě skupiny na vázání uzlů najednou, poprosila děti, aby si zatím samy stříhaly

látky na ocas draka. Pak si učitelka vybrala několik dětí, které měly nastříhaný dostatek proužků, a s těmi je navázala na draka.

Pomalování draci se nechali uschnout, nejlépe do druhého dne. Konečná etapa byla stejná, jako v předchozí činnosti, kdy děti pracovaly s textilními barvami na plátně. Nejprve se plátno vyžehlilo z rubu, poté vypralo, namočilo na chvíli do škrobu, vyždímalo, pověsilo, nechalo uschnout a opět vyžehlilo.

Obr. 57 – drak (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny o tom, že špendlíky se zapichují do jehelníčku a nenechávají se ležet volně. Mohlo by totiž dojít ke zranění. Zároveň byly poučeny o manipulaci s nůžkami.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Nejvíce děti bavila malba. Mohly vyjádřit svou fantazii, aniž by byly vázány pravidly týkajícími se výmalby draka. Nejméně děti bavilo vázání uzlů, neboť vyžadovalo jistou zručnost a vytrvalost, která dětem často chybí.
- **Hodnocení:** Hodnocení bylo zaměřeno na zručnost, kterou děti prokázaly správným úchopem štětce, držením a stříháním nůžkami a vázáním uzlů. Dále se učitelka zaměřila na kreativitu dětí při malování.
- **Poznámka** – Zbytky látek, které děti využívaly na třásně, je vhodné předem naškrobit. Docílí se tím snadnějšího stříhání.

4. 4 Pracovní námět - Bacil Cecil

- **Technika:** Práce s délkovou textilií – motání vlny (bambule).
- **Specifický cíl:** Dokázat omotat co nejvíce papírová kolečka, aby téměř nebyl vidět střed a zároveň utahovat vlnu natolik, aby nebyla povolena.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Listopad 2016.
- **Motivace:** Probírané téma o bacilech, na jejichž základě si děti vyrobily bacily, které si i pojmenovaly. Dále je využily během hry na bacily.
- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** 2 kolečka stejného rozměru vystřižená z tvrdého papíru s malým kruhovým otvorem ve středu, vlny, chlupaté drátky, plastové oči, nůžky a tavná pistole.

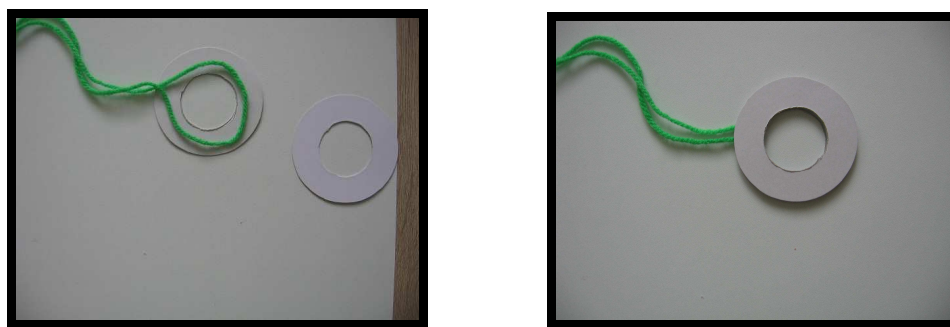

Obr. 58 – pomůcky na výrobu Bacila Cecila (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Časová náročnost této činnosti byla různá. Záleželo na rychlosti omotávání. Dala se stihnout v rozmezí 30 – 45 minut.

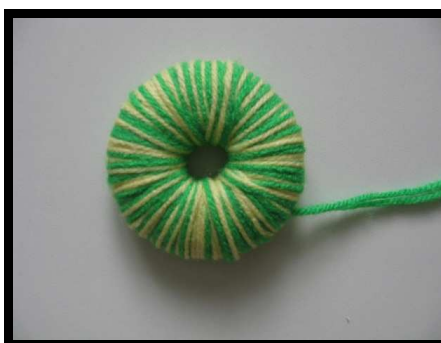
Každé dítě dostalo dvojici koleček a samostatně si vybralo barvu vlny či vln, které použilo na omotání. Potom, co si děti vybraly vlny, předvedla učitelka postup činnosti. Pokud byly děti zručné, mohly si rovnou mezi kolečka umístit kolem dokola vlnu, jejíž oba konce přecházely z koleček přibližně 10 cm. Záleželo na tom, jak měl být dlouhý konec na zavěšení.

Pokud děti nebyly natolik šikovné, bylo lepší nechat obtočení kolem koleček vlnou až na samotný konec po prostřížení namotané vlny.

Obr. 59 a 60 – kolečka s vlnou (zdroj vlastní)

Kolečka se dala na sebe a poté se už jen omotávala dokola tak dlouho, dokud téměř nezmizel středový otvor v kolečku.

Obr. 61 – omotaná kolečka (zdroj vlastní)

Následující část, kdy se prostřihávala vlna mezi obvodovými částmi koleček, bylo vhodnější přenechat na učitelce. Pro děti bylo náročné rozstříhnout tolik vlny najednou. Pokud některé dítě chtělo, mohlo si zkusit část rozstříhnout. Dominantní ruka stříhala a druhá držela kolečko tak, že palec zakrýval středový otvor z jedné strany a zbytek prstů pevně držel vlnu naproti palci z druhé strany.

Obr. 62 – prostřihávání vlny (zdroj vlastní)

Potom, co se prostřihala vlna po celém obvodu až do úrovně, kdy byly vidět kolečka, stačilo už jen zatáhnout za oba konce vlny, které se připravily na začátku. Konce se zatáhly proti sobě, jako když chceme udělat uzel. Vlna, kterou se prostřihávalo, se stáhla uprostřed koleček k sobě. Bylo důležité utáhnout vlnu co nejvíce. Potom se udělaly dva uzly, díky nimž se stáhla rozstřižená vlna.

V případě, že vlna nebyla mezi kolečky umístěna na začátku, stačilo až v této fázi po rozstřihnutí vložit vlnu mezi kolečka, utáhnout ji a udělat uzly.

Obr. 63 – utážení obvodové vlny (zdroj vlastní)

Následně se odstranila papírová kolečka a bambule byla hotová. Stačilo ji jen načechrat a docílit tak její kulatosti. Na závěr si děti vybraly velikost očí a barvu chlupatých drátků pro nohy a ruce, které jim učitelka přilepila tavnou pistolí.

Obr. 64 – Bacil Cecil (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny o zacházení s nůžkami a zachování odstupu od tavné pistole.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Činnost děti celkem zaujala i přes to, že byla zdlouhavá kvůli motání. Během motání děti vymýšlely jména pro své bacily. Vymýšlely i nemoc, kterou jejich bacil bude přenášet a kde se asi bude vyskytovat. Jestli bude poletovat ve vzduchu, nebo si ho přinesou z venku na rukou, nebo bude číhat na kamarádově skleničce, atd.

U dětí, které jsou hyperaktivní, musela probíhat průběžná motivace, aby byly schopny dokončit motání. Naopak jiné děti činnost zklidnila natolik, že motaly v tichosti.

- **Hodnocení:** Učitelka hodnotila množství a kvalitu namotané vlny. Zároveň ocenila výdrž dětí při motání, jelikož jde o činnost monotónního typu.

4. 5 Pracovní námět – Anděl

- **Technika:** Nalepování a polepování plošné a délkové textilie.
- **Specifický cíl:** Umět vystříhnout z juty tvar srdce.
- **Námět:** Částečně převzatý z webových stránek www.pinterest.com.
- **Realizace:** Prosinec 2016.
- **Motivace:** Výroba andělů jako součást ozdob na vánočním stroměčku v MŠ.

- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Papírová koule, jutový provázek, juta, krajka, zbytky záclony, nůžky, tavná pistole, lepidlo, štětec a fix.

Obr. 65 - pomůcky na výrobu anděla (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Výrobu anděla je dobré rozvrhnout do dvou dnů. První den se připravily jednotlivé komponenty, na kterých se nechalo zaschnout lepidlo, a druhý den se pomocí tavné pistole slepil anděl dohromady.

Nejdříve si děti pomocí šablony obkreslily na jutu tvar srdce a čtverce. Čtverec představoval tělo anděla a srdce křídla. Obkreslené tvary si děti vystříhly a ozdobily podle své fantazie záclonou nebo krajkou pomocí lepidla. Pak se pustily do omotávání papírové hlavičky jutovým provázkem. Pro snazší manipulaci bylo dobré nasadit kouli, která má z jedné strany otvor, na kulatý štětec. Koule se natřela lepidlem a kolem dokola se omotala provázkem. Poté se dozdobila krajkou, která představovala svatozář.

Obr. 66 – omotávání papírové koule (zdroj vlastní)

Nakonec se tělo slepilo a stočilo do kornoutového tvaru. Pro lepší fixaci se použily kolíčky na prádlo.

Obr. 67 a 68 – lepení těla anděla (zdroj vlastní)

Následující den učitelka pomocí tavné pistole slepila všechny připravené části anděla k sobě.

Obr. 69 – komponenty anděla (zdroj vlastní)

Doplnila ho navíc ouškem, za které se anděl pověsil na stromeček, a případně se uvázala nebo nalepila krajka kolem krku.

Obr. 70 – anděl (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny o manipulaci s lepidlem. Lepidlo je určeno k lepení a ne ke konzumaci či lepení čehokoli jiného, než jsou pracovní materiály.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Výroba anděla děti velmi bavila. Vždy, když si mohou něco samy vystříhat a ozdobit podle vlastní fantazie, mají o to větší radost. Zároveň byly rády, že jejich andělé budou součástí vánočního stromečku. Našli se ale i tací, kterým se andělé natolik líbili, že si je chtěli odnést hned domů.
- **Hodnocení:** Součástí hodnocení byla kontrola co nejpřesnějšího obkreslení podle šablony. Následné vystřížení, lepení a polepování všech částí.
- **Poznámka:** Pro hlavičku anděla je důležité zvolit papírovou kouli a ne polystyrénovou. Na polystyrénu špatně drží jutový provázek. Lepidlo stéká po hladkém povrchu a nevsákne se.

4. 6 Pracovní námět - Šála

- **Technika:** Práce s délkovou textilií - tkaní (plátňová vazba).
- **Specifický cíl:** Naučit se plátňovou vazbu.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Prosinec 2016.
- **Motivace:** Báseň „Šála“

Pletu šálu sem a tam,
za chvíličku už ji mám.
Pletu šálu tam a sem,
už tu mrznout nebudem.
(zdroj vlastní)

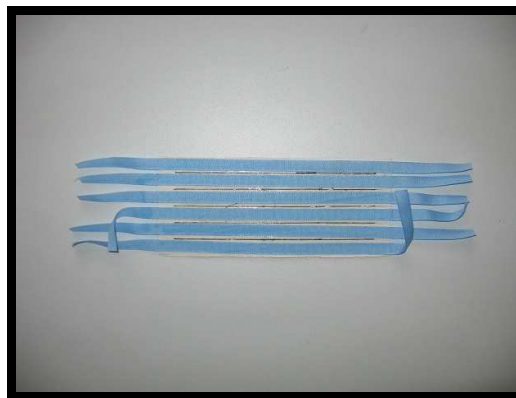
- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Čtvrтка, nůžky, lepidlo, látkové stuhy a štětec.

Obr. 71 – pomůcky na výrobu šály (zdroj vlastní)

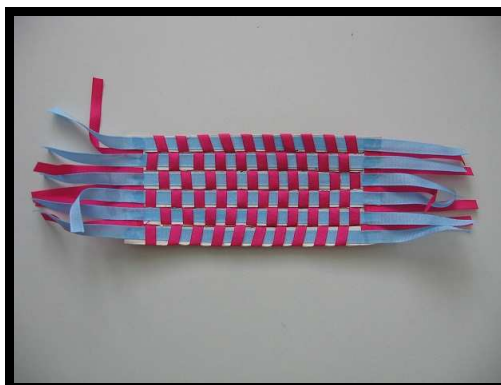
- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Časová náročnost 20 – 30 minut.

Děti dostaly čtvrtku obdélníkového rozměru, kde byly prořezané proužky odpovídající šířce stuh. Děti si vybraly dvě stuhy různých barev. Jednou stuhou polepovaly proužky čtvrtky a druhou se tkalo. Stuha, kterou se tkalo, se na začátku a na konci přilepila na rubovou stranu. Celý postup učitelka dětem názorně předvedla a vysvětlila.

Obr. 72 - polepování látkovou stuhou (zdroj vlastní)

V závěru práce bylo možné na konce šály, kde jsou třásně, přilepit proužky stuhy z barvy, kterou se tkalo.

Obr. 73 – šála (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny o bezpečném zacházení s nůžkami a lepidlem.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Pro některé děti byla činnost náročná na soustředění, aby se nespletly ve tkaní. Bylo proto zapotřebí s nimi chvíli tkát, než se dostaly do pracovního procesu.

Během reflexe děti vymýšlely, kde bychom mohli najít nebo použít plátňovou vazbu. Pro inspiraci jsem dětem ukázala fotografie, na kterých je vazba použita na různých výrobcích. Např. se jednalo o fotografie saní, košíku, tkaného obrazu. Děti pak napadlo, že by šálu použily jako záložku.

- **Hodnocení:** Součástí hodnocení byla kontrola plátňové vazby. Soustředěnost a vytrvalost během činnosti.

4. 7 Pracovní námět - Sněhulák

- **Technika:** Práce s délkovou textilií - nitěné obrázky. Vyšívání na čtvrtce a koláž.
- **Specifický cíl:** Umět provlékat vlnu dírkami a vytvářet tak nitěný obrázek.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Leden 2017.
- **Motivace:** Písnička „Sněhulák (Postavil jsem sněhuláka na stráni ...)“, pohybové cvičení – koulení třech míčů různé velikosti, které představovaly koule na sněhuláka.

- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Barevný papír, vlny, zbytky látek (i juta), kolečka ze čtvrtky s dírkami i bez, lepidlo, štětec a nůžky.

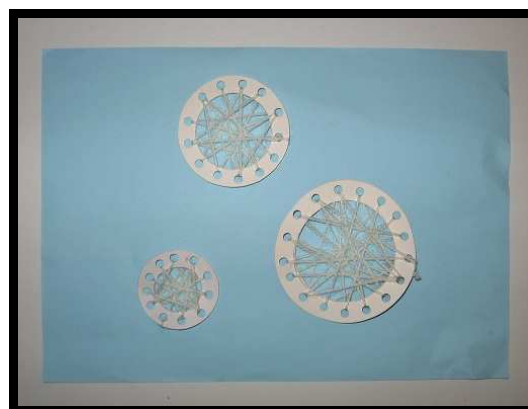

Obr. 74 – pomůcky na výrobu sněhuláka (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Časová náročnost byla přibližně 45 minut. Čas se odvíjel podle množství namotané vlny na kolečkách.

Činnost bylo vhodné rozdělit do dvou dnů. První den si děti připravily kolečka s vlnou a následující den z nich vytvářely koláž na barevný papír.

Děti dostaly od učitelky dohromady šest koleček. Tři kolečka různých velikostí měla připravené dírký po celém obvodu. Tři další kolečka odpovídala velikostem proděravěných koleček a byla bez dírek. Úkolem dětí bylo vyšít vlnou kolečka skrz dírký, které byly po obvodu.

Obr. 75 – vyšívaná kolečka (zdroj vlastní)

V další fázi se natírala lepidlem kolečka bez dírek, která se přilepila na odpovídající proděravěná a vyšitá kolečka. Takto hotová kolečka se sepnula kolíčky na prádlo nebo zatížila a nechala zaschnout do dalšího dne.

Další den si děti vybraly barevný papír, na který skládaly koláž, jejímž motivem byl sněhulák. Sněhuláka si poskládaly z koleček, které si připravily den předem. Pak už bylo na dětech, jak sněhuláka dozdobí. Jestli mu udělají ruce, koště, hrnec, oči, nos, knoflíky, šálu či dodělají sněh, sněhové vločky, atd. I výběr materiálu na koláž byl na dětech samotných.

Obr. 76 – sněhulák (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny o bezpečném zacházení s nůžkami a lepidlem.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Děti nejvíce bavila samotná koláž, měly volnou ruku v barevnosti, volbě materiálů a kompozici. Některé děti bylo zapotřebí motivovat během vyšívání koleček, neboť jim dělalo problém vydržet u činnosti a dokončit ji. Dětem, pro které bylo vyšívání náročné, jsem odpustila jedno kolečko. Vytvořily tak sněhuláka pouze ze dvou koleček.

Mým cílem bylo, aby si děti vyzkoušely techniku vyšívání a získaly v ní určitou zručnost a ne abych je otrávil a zbavil chuti na dokončení činnosti.

- **Hodnocení:** Hodnocení bylo zaměřeno na zvládnutí techniky vyšívání a koláže. Zda děti dokážou sladit materiál, barvu a využít celou plochu formátu.

4. 8 Pracovní námět - Kosí bratři

- **Technika:** Práce s délkovou textilií s využitím základního uzlu pro drhání.
- **Specifický cíl:** Naučit se vázat základní uzel pro drhání.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Leden 2017.
- **Motivace:** Večerníček „Kosí bratři“. Děti si s vyrobenými kosa zahrály krátké divadlo na téma „lyžařské závody“.
- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Papírové koule vyrobené z novin, koženka, dřívka od nanuku, nalepovací oči, rulička od toaletního papíru, vlny, temperové barvy, filc, tavná pistole.

Obr. 77 - pomůcky na výrobu kosa (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Časová náročnost byla přibližně 45 minut. Děti si během ranního cvičení prstů připravily papírové koule. Větší na tělíčko a o něco menší na hlavičku. Nejdříve si natrhaly noviny nebo letáky, které pak zmačkaly do koule. Nakonec si z novin vytrhaly tvar čtverce, který se potřel lepidlem. Do takto připraveného čtverce se zabalila zmačkaná novinová koule. Balení připomínalo balení bonbonu,

kdy se koule v obalu zatočením utáhla, a nechal se volný konec, který sloužil jako ocas kosa. U druhé koule se postupovalo stejně s tím rozdílem, že volný konec se zastříhl do tvaru zobáku. Takto připravené koule se nechaly uschnout.

Obr. 78 a 79 – příprava koulí (zdroj vlastní)

Dále děti pokračovaly ve výrobě kosů až během hlavního programu. Učitelka dala dětem k dispozici dřívka od nanuků a temperové barvy. Vysvětlila jim, že dřívka budou představovat lyže pro kosa a že si je děti mohou pomalovat barvami podle libosti. Potom, co si pomalovaly dřívka, nabarvily si i obě připravené koule černou temperou. Všechny natřené komponenty se pak nechaly zaschnout.

Učitelka dětem názorně předvedla, jak se z vlny vážou uzly na ruličku. Děti si vybraly barvu vlny, kterou si nastříhaly na určitou délku. S učitelkou si mohly vyzkoušet několik uzlů uvázat. Pak už pracovaly samostatně. Učitelka, mezitím co děti vážaly uzly, spojila tavnou pistolí hlavičky k tělíčkům, k tělu lyže z dřívek od nanuků a křídla.

Obr. 80 a 81 – vážání uzlů na ruličku (zdroj vlastní)

Potom si děti za pomoci učitelky dodělaly čepičky pro kosa. Jedním kouskem vlny svázaly všechny vlny, které vznikly po obvodu díky uzlování. Zbývalo už jen nalepit oči, zobák polepit žlutým filcem a přilepit tavnou pistolí čepici na hlavičku.

Obr. 82 – čepice kosa (zdroj vlastní)

Obr. 83 – kos (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny o bezpečném zacházení s nůžkami.
- **Reflexe pracovní činnosti:** I přes svoji náročnost činnost děti velice bavila. Každé dítě si chtělo vytvořit svého kosa, který bude mít originální lyže a čepici.

S největšími obtížemi jsme se potkali během vázání uzlů. Některé děti pochopily postup rychle, jiným dělalo problém zapamatovat si, jak se uzel váže.

- **Hodnocení:** Hodnocení bylo zaměřeno na správné vytvoření všech komponentů, jež byly důležité pro vytvoření kosa.

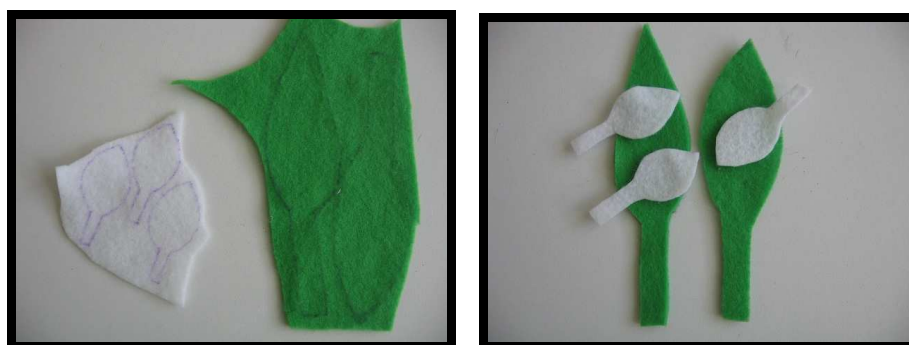
4. 9 Pracovní námět - Sněženka

- **Technika:** Skládání vystřižených komponentů z filcu a práce s délkovou textilií – omotávání.
- **Specifický cíl:** Umět stříhat filc podle naznačené čáry.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Únor 2017.
- **Motivace:** Probírané téma „příchod jara“. První jarní květiny. Výzdoba mateřské školy.
- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Brčko, nůžky, oboustranná lepenka, filc, vlny a nitě.

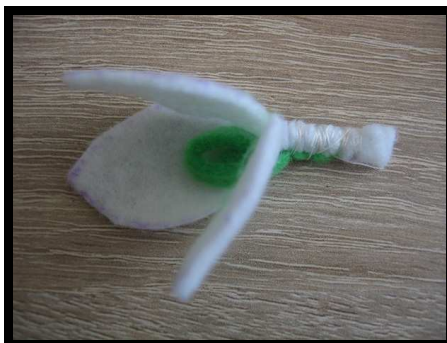
Obr. 84 – pomůcky na výrobu sněženky (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Časová náročnost byla 15 – 20 minut. Děti dostaly zelený a bílý filc, na kterém byly obkresleny tvary listů a okvětních lístků. Úkolem dětí bylo vystříhnout všechny předkreslené komponenty.

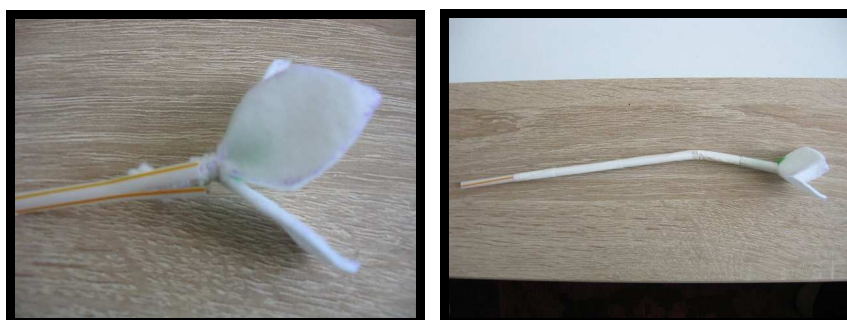
Obr. 85 a 86 – lístky a okvětní lístky (zdroj vlastní)

Potom, co si děti vystřihly všechny části sněženky, učitelka jim ukázala, jak skládat květ k sobě a omotat ho nití.

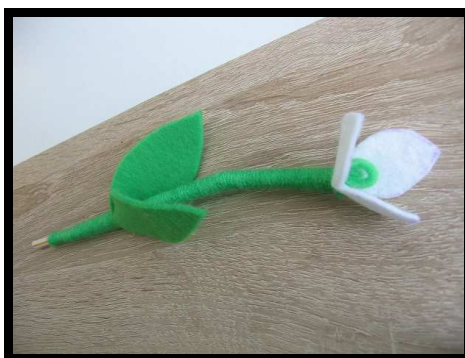
Obr. 87 - květ (zdroj vlastní)

Takto přichystaný květ sněženky se vložil do brčka, které již bylo nastříženo na čtyřech místech, aby se do něj květ snadněji umístil. Pak se omotalo celé brčko oboustrannou lepenkou, která se překryla vlnou.

Obr. 88 a 89 - vsazený květ (zdroj vlastní)

Vlna se omotávala od květu kolem dokola brčka. Na konci brčka se nechala část neomotaná. Na tuto část brčka se přilepily dva listy proti sobě. Pro lepší držení listů se omotala vlna přes část listů.

Obr. 90 – sněženka (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny o bezpečné manipulaci s nůžkami.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Činnost dětí natolik bavila, že si každý chtěl vytvořit sněženek více nežli jednu. Nakonec si každý odnesl jednu sněženku domů a ze zbylých se vytvořila výzdoba v mateřské škole.
- **Hodnocení:** Předmětem hodnocení bylo prokázat zručnost během stříhání a omotávání brčka vlnou. Důležitou roli při omotávání hrála přesnost.

4. 10 Pracovní námět – Beránek

- **Technika:** Práce s plošnou textilií - šití.
- **Specifický cíl:** Šití předního stehu v obou směrech.
- **Námět:** Částečně převzatý z webových stránek www.pinterest.com.
- **Realizace:** Duben 2017.
- **Motivace:** Povídání si o symbolech Velikonoc. Konkrétně o beránkovi.
- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Filc, vata, jehla, nit, chlupatý drátek, vlna, látková stuha, nalepovací oči a tavná pistole.

Obr. 91 – pomůcky na výrobu beránka (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Časová náročnost byla přibližně 30 minut. Děti dostaly bílý a černý filc, který byl vystřížený a připravený na sešítí. Měly 2x tělo z bílého filcu a 1x hlavičku z černého filcu. Učitelka dětem ve zvětšeném měřítku ukázala šití předního stehu v obou směrech. Pak pracovala s dětmi v malých skupinách, aby nedošlo k poranění kvůli ostré jehle a zároveň aby měla možnost individuálně opět vysvětlit, jak šít přední steh.

Potom, co měly děti přišitou hlavu beránka k tělu, daly připraveného beránka učitelce. Ta jim tavnou pistolí přilepila z rubové strany k tělíčku nohy a k hlavičce ouško z vlny.

Obr. 92 a 93 – lepení tavnou pistolí (zdroj vlastní)

Dále děti položily na sebe dvě totožné části těla, které sešily po obvodu předním stěhem v obou směrech. Než sešily beránka celého dokola, nechaly si část nesešitou a až po naplnění vatou beránka došily. Nakonec uvázaly mašli na začátek ouška, těsně nad hlavičku beránka.

Obr. 94 – beránek (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny o bezpečném používání a odkládání jehly.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Během šití bylo vidět, že děti, které mají lépe rozvinutou jemnou motoriku a chápání, dokážou po vysvětlení samostatně šít. Zatím co děti méně zručné a pomaleji chápavé měly během šití značné obtíže. Nakonec jim bylo zapotřebí fixem na látku udělat tečky, které označovaly místa pro zapichování jehly. S některými dětmi bylo i zapotřebí po celou dobu šití opakovat: „Zapíchni jehlu ze shora dolů a protáhni. Teď zase zapíchni jehlu ze spodu nahoru a protáhni.“ Bylo pro ně těžké pochopit, že jednou se zapichuje ze shora a jednou zespona. Po překonání obtíží s chutí vycpávaly beránka vatou. Ten pak vypadal jako malý polštářek, který všem dětem udělal obrovskou radost.
- **Hodnocení:** Učitelka hodnotila, zda děti pochopily princip šití a dokázaly ho použít v praxi.

4. 11 Pracovní námět – Velikonoční vajíčko

- **Technika:** Práce s plošnou textilií. Hra s barvou - vyvazovaná batika. Polepování textilií.
- **Specifický cíl:** Pochopení technologického postupu vyvazované batiky.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Duben 2017.
- **Motivace:** Velikonoce, výzdoba mateřské školy, kraslice.
- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Plátno, nitě, nůžky, hrnec, vařečka, barva na textil, sůl, plotýnkový elektrický vařič, kolíčky na prádlo, žehlička, tužka, čtvrtka, šablona ve tvaru vajíčka, děrovačka, látková stuha, vlasec, lepidlo, štětec.

Obr. 95 – pomůcky na výrobu vajíček (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Činnost bylo dobré rozvrhnout do dvou dnů. První den děti dostaly plátno, které si vyvázaly nitěmi podle vzoru učitelky. Učitelka dětem ukázala vyvazovanou batiku, kterou je možné vázat od konce nebo středu plátna. Upozornila děti, jak je důležité, aby vázání bylo co nejpevnější, a tím se zabránilo obarvení plátna na vyvazaném místě.

Obr. 96 – vyvázané plátno (zdroj vlastní)

Pak následovalo samotné barvení. Učitelka postavila na plotýnku hrnec s vodou, do kterého rozmíchala textilní barvu dle postupu na obalu. Děti dodržovaly bezpečný odstup od plotýnky a přitom pozorovaly učitelku, jak dávala do hrnce vyvázaná plátna. Učitelka pak dohlížela na barvení. Děti, mezitím než se plátna obarvila, dostaly za úkol obkreslit si podle šablon na čtvrtku tvary vajíček různých velikostí a ty po obkreslení vystříhnout.

Učitelka v mezičase dobarvila všechna plátna a dala je do studené vody. Děti si je pak rozvázaly, přepraly a pověsily na šňůru.

Obr. 97 – vyvazované batikované plátno (zdroj vlastní)

Následující den učitelka vyžehlila dětem plátna, aby byla připravená na výrobu kraslic. Děti si vzaly vystřížená vajíčka ze čtvrtky, natřely je lepidlem a přilepily na batikované plátno. Poté vystříhly a druhou stranu vajíčka, kde nebyla látka, natřely lepidlem, opět přilepily na batikované plátno a vystříhly. Nakonec udělaly do vajíčka díрку pomocí děrovačky. Dírkou provlékly látkovou stuhu, na které udělaly uzel a mašli. Nakonec dírkou provlékly vlasec a jeho konce svázaly pomocí uzlu k sobě.

Obr. 98 – batikovaná vajíčka (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny o dodržení odstupu od plotýnky, o zacházení s nůžkami a lepidlem.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Děti byly překvapeny, jaké obrazce jim při vyvázané batice vznikly. Batika se jim natolik líbila, že projevily zájem nabatikovat si trička. Celkově činnost děti bavila a musím podotknout, že se dětem podařila krásně batikovaná vajíčka.
- **Hodnocení:** Učitelka hodnotila přesnost stříhání podle vyznačené čáry ve tvaru vajíčka. Zároveň hodnotila i využití batikovaného plátna. Zda děti dávají podle vzoru učitelky tvary vajíček blízko k sobě, aby se jim na plátno vešlo co nejvíce vajíček a zároveň se tak učily šetřit materiálem.

4. 12 Pracovní námět – Náramek

- **Technika:** Práce s délkovou textilií - splétání (šňůra ze tří vláken).
- **Specifický cíl:** Umět plést cop ze třech řemínků.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Květen 2017.
- **Motivace:** Dárek pro maminky ke Dni matek.
- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Spínací špendlík, kožené řemínky, korálky.

Obr. 99 – pomůcky na výrobu náramku (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Časová náročnost byla přibližně 20 minut. Učitelka dětem předvedla techniku splétání do copu pomocí různě barevných provázků pro snadnější pochopení. Poté děti dostaly tři kožené řemínky, které byly na jednom konci svázané uzlem, korálky a spínací špendlíky. Spínací špendlík si opatrně otevřely a propíchny jím řemínky v místě uzlu. Některé děti to samy nezvládly, a proto jim pomohla učitelka. Před zapnutím se špendlík přichytil k polštáři, nebo k plyšové hračce, nebo k čemukoli, co posloužilo jako držák pro splétání copu.

Obr. 100 – příprava řemínku na splétání (zdroj vlastní)

Po uchycení se děti pustily do splétání, které bylo sice obtížně zvládnutelné, ale ne nemožné. Pokud se dětem nedařilo držet všechny konce řemínků najednou, požádali o pomoc kamaráda, který jim přidržoval již upletený cop palcem a ukazovákem, aby se jim nerozpletl.

Obr. 101 – splétání copu (zdroj vlastní)

Během splétání si děti mohly navléci na náramek korálky o libovolném počtu, barvách a rozmístění. Navlékání probíhalo tak, že si během splétání vzaly jeden konec řemínku, kterým provlékly korálek až ke spletené části a pak pokračovaly ve splétání jako dopsud.

Na konci vytvořeného copu se udělal opět uzel. Takto vyhotovený náramek děti dávaly maminkám jako dárek. Maminky si náramek mohly na ruku zavázat podle své velikosti nebo jej opatřit zapínáním.

Obr. 102 – náramek (zdroj vlastní)

- **Poučení o bezpečnosti a hygieně:** Děti byly poučeny o bezpečné manipulaci se spínacím špendlíkem.
- **Reflexe pracovní činnosti:** Činnost děti bavila, neboť rády tvoří pro své maminky. Někomu se dařilo splétání rychleji a někdo potřeboval asistenci kamaráda, nebo učitelky, ale nakonec všechny děti zvládly vyhotovit náramek.

- **Hodnocení:** Učitelka hodnotila, zda děti pochopily techniku splétání, umějí ji použít a zároveň zda dokážou bez problému navlékat korálky. Rovněž učitelka ocenila i kreativitu ve výběru a rozmístění korálků na náramku.

4. 13 Pracovní námět – Květ

- **Technika:** Práce s délkovou textilií – háčkování řetízku.
- **Specifický cíl:** Naučit se háčkovat řetízek pomocí prstů bez háčku.
- **Námět:** Vlastní.
- **Realizace:** Květen 2017.
- **Motivace:** Příroda. Povídání si o květinách a o tom, že místo abychom je trhali, můžeme květiny a květy do přírody naopak umístit v podobě instalace květů z bavlnek.
- **Použitý materiál, nástroje, nářadí a pomůcky:** Bavlnka, nůžky, přírodniny (větvička, kůra ze stromu, kámen, šiška), tavná pistole, polystyrénová deska s igelitem, špendlíky, štětec, tužidlo na prádlo a filc.

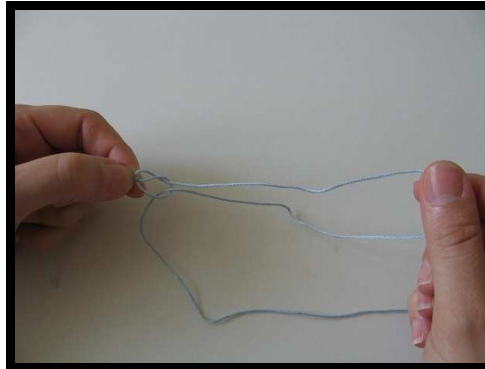

Obr. 103 – pomůcky na výrobu květu (zdroj vlastní)

- **Popis pracovního postupu a časové rozvržení:** Činnost bylo dobré rozvrhnout do dvou dnů. První den byl věnován háčkování a škrobení květu. Druhý den byl zaměřený na vystřížení, lepení středu květu a přilepení květu na přírodninu.

Děti měly na výběr z několika barev bavlnek. Každé dítě si vybralo jednu barvu a odmotalo si přibližně 2,5 m na jeden květ. Učitelka dětem na bavlnce vytvořila základní oko na řetízek. Děti pak háčkovaly řetízek

souběžně s učitelkou. Učitelka jim popisovala, co mají udělat a zároveň předváděla háčkování řetízku na své bavlnce. Říkala: „Představte si, že to velké oko je rybníček a váš palec a ukazováček je zobák čápa. Čáp chce ulovit v rybníce rybu. Musí tedy dát zobák do rybníku a vytáhnout z něho rybu. Přitom, ale dává pozor, aby se rybníček nevyžil a neztratil se. Vždy po ulovení čáp raději upraví velikost rybníku.“

Obr. 104 – háčkování řetízku (zdroj vlastní)

Potom, co děti uháčkovaly dostatečně dlouhý řetízek, pomohla jim učitelka našpendlit řetízek do tvaru květu na polystyrénovou desku.

Obr. 105 – špendlení květu (zdroj vlastní)

Dále si děti celý květ potřely tužidlem a nechaly zaschnout do dalšího dne. Následující den děti opatrně sundávaly špendlíky z květu. Řetízek jim držel tvar květu i po vyndání špendlíku. Nakonec si děti vystřihly z filcu dvě stejná kolečka, která jim učitelka tavnou pistolí nalepila ke květu. Tavnou pistolí přilepila i vytvořený květ na přírodninu, kterou si děti vybraly.

Obr. 106 – květ (zdroj vlastní)

- ***Poučení o bezpečnosti a hygieně:*** Děti byly poučeny o tom, že tužidlo na prádlo slouží pouze jako pomůcka k naškrobení květu a není určené na konzumaci či natírání čehokoli jiného.
- ***Reflexe pracovní činnosti:*** Pro některé děti bylo obtížné si zapamatovat postup háčkování. Bylo zapotřebí individuálního přístupu. Jiné děti naopak prokázaly zručnost a znalost techniky.
- ***Hodnocení:*** Hodnocení bylo zaměřeno na zvládnutí háčkování řetízku a s tím spojenou trpělivostí, jež háčkování vyžaduje.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo na základě prostudované literatury v teoretické části popsat historii textilního vlákna. Dále si kladla za cíl vybrat a popsat některá základní přírodní textilní vlákna, se kterými se povětšinou setkávají děti předškolního věku. Zároveň má čtenáři představit vybrané textilní techniky, které jsou vhodné pro pracovní činnosti s dětmi předškolního věku.

Praktická část je pak věnovaná námětům, které byly realizovány s dětmi na půdě mateřské školy. Náměty zahrnují jak práci s textilním materiálem, tak některé textilní techniky, díky nimž se děti seznámily s vybranými vlákny, jejich základními vlastnostmi a dozvěděly se, odkud se textilní vlákna získávají.

Cílem vybraných námětů nebylo pouze poznání textilních vláken a jejich technik, ale i snaha naučit děti pracovat samostatně, soustředěně, systematicky, podle pokynů učitele. Zároveň u dětí rozvíjet jejich schopnosti a zdokonalovat dovednosti.

Součástí práce je obrazový materiál, který má usnadnit orientaci v jednotlivých postupech daných technik a NÁMĚTECH pro pracovní činnosti s dětmi.

RESUMÉ

Cílem bakalářské práce je v teoretické části představit historii textilního vlákna a rozdělení jednotlivých vláken podle původu. Dále se podrobněji zabývá přírodními vlákny a textilními technikami, které mají své využití v činnostech mateřské školy.

Praktická část je zaměřena na náměty, které pracují s textiliemi a některými textilními technikami, které jsou dostupné a přiměřené předškolnímu věku.

Součástí teoretické a praktické části je obrazová dokumentace, která názorně demonstuje postupy textilních technik a námětů.

The goal of this bachelor thesis, in the theoretical part, is to present the history of textile fiber and divide individual fibers according to their origin. It also concerns with natural fibers and textile techniques that can be used in nursery school activities.

The practical part is focused on themes that use textile materials and some textile techniques that are available and adequate to preschool age.

Integral part of both theoretical and practical part is visual documentation which demonstrates procedures of textile techniques and themes.

SEZNAM LITERATURY

BREZINOVA, Alžbeta. *Textilné techniky*. Bratislava, Alfa 1987

DRŽALOVÁ, Alena. *Jak plánovat a efektivně pracovat s předškolními dětmi*. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 2000. ISBN 8070200618.

EATON, Jan. *Háčkování: tradiční i netradiční: názorný průvodce základními i pokročilými vzory a technikami*. V Praze: Metafora, 2011. ISBN 978-80-7359-297-4.

HONZÍKOVÁ, Jarmila. *Materiály pro pracovní činnosti na 1. stupni ZŠ*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2006. ISBN 80-7043-453-8.

HONZÍKOVÁ, Jarmila a Jana KIMMEROVÁ. *Textilní techniky*. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 2000. ISBN 8070200650.

MACHOLDOVÁ, Taťjana. *Batikujeme a malujeme na textil*. Praha: Grada, 2006. Šikovní ruce (Grada). ISBN 80-247-1467-1.

POPELKOVÁ, Klára a Jana KRATKOVÁ. *Batika: krásná a jednoduchá*. Uherské Hradiště: CFA+H, 2002. Kreativní kniha. ISBN 80-86609-01-4.

PŘIBYLOVÁ, Danuše. *Praktická dívka: o společenském chování, šití a vyšívání, pletení a háčkování, tkaní a drhání, malá abeceda stolničení*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1988. Zájmové odznak

SKARLANTOVÁ, Jana a Marie VECHOVÁ. *Textilní výtvarné techniky*. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-319-1.

STAŇKOVÁ, Jitka a Ludvík BARAN. *Tradiční textilní techniky*. Praha: Grada, 2008. Řemesla, tradice, technika. ISBN 978-80-247-2035-7.

WALZ, Inge. *Drhání: technika s tradicí*. Ostrava: Anagram, 2007. Topp. ISBN 978-80-7342-116-8.

Monika Brýdová: techniky [online]. [cit. 2017-06-02]. Dostupné z:
<http://www.brydova.cz/2009/03/01/sypana-batika/>

Outdoorguide: ekoturistika [online]. Copyright, 2009 [cit. 2017-06-20]. Dostupné z:
<http://www.outdoorguide.cz/bambus--bavlna-pro-21-stoleti-439.html>